

„»Ó, az interneten mindig keressük a híreket, hogy éppen kikért kell imádkoznunk« – hangzott roppant természetességgel a magyarázatuk.” <i>Felkészültünk a világimanapra?</i> ► 4. oldal	„Ha talán túlzás is »előreformátorokról« szólnunk, érdemes és érdekes a »reformáció előtörténetét« bogozni, mert ilyen valóban volt.” <i>Valdensek, lollardok, husziták</i> ► 8–9. oldal	„Mindazáltal valljuk, hogy az igaz hitben s a kölcsönös szeretetben a keresztyén házastársak olyan erőt nyernek, amellyel a házasság más viszonyaiban mutatkozó nehézségeit le tudják győzni.” <i>A házasság hete után – a házasság alapjairól</i> ► 11. oldal	<i>Az első vallásháború</i> ► 2. oldal <i>Zsinati jelentés</i> ► 3. oldal <i>Dedinszky Gyula utca Békéscsabán</i> ► 5. oldal <i>Egészség – mindenáron</i> ► 6. oldal <i>Szlovák atyafiak</i> ► 10. oldal <i>Böjti bőség benső szobánkban</i> ► 13. oldal
--	--	--	---

SÓÓ S LAJOS FELVÉTELE (MTI)

Szlovák államfő a Luther-házban

► Az elmúlt héten rangos vendég tette tiszteletét fővárosunk Szlovák Ajkú Evangélikus Egyházközségében. Mint ismeretes, kilenc év után először látogatott Budapestre szlovák köztársasági elnök, és *Ivan Gašparovič* február 20-án programjába iktatta a százötven éves gyülekezet Rákóczi úti székházának felkeresését is. Mielőtt beszédet mondott volna a közeli Szlovák Intézetben, az államfő a Luther-ház előcsarnokának falán megkoszorúzta *Ján Kollár* evangélikus lelkész, költő és nyelvtudós tavaly decemberben felavatott emléktábláját (*képünkön*).

Ivan Gašparovič a Szlovákia és Magyarország közötti diplomáciai kapcsolatok felvételének huszadik évfordulója alkalmából járt hazánkban. A Magyarországi Evangélikus Egyház és a Szlovákiai Ágostai Hitvallású Evangélikus Egyház kapcsolatában az elmúlt esztendő jelentett újabb mérföldkövet, hiszen a két testvéregyház tavaly Komáromban partnerszerződést kötött.

A február 20-i koszorúzás alkalmával erre is utalt *Gáncs Péter*, egyházunk elnök-püspöke, hangsúlyozva, hogy az evangélikus kötelekek mindig is hidat jelentettek a két nép között.

Ivan Gašparovič – aki maga is a két ország közötti hídépítőknak nevezte az egyházakat – a jövőbeli termékeny együttműködés lehetőségeiről szólt. A szomszédos ország államfője a

koszorúzást követően bővebben a Szlovák Intézetben beszélt, ahol a magyarországi szlovákság képviselőivel találkozott. Itt elhangzott előadásában kiemelte, mennyire fontos, hogy a magyarországi szlovákság nem csupán hitét, hanem identitását és kultúráját is megőrizte.

A Szlovák Ajkú Evangélikus Egyházközségben zajlott ünnepi esemény egyik szervezője természetesen a gyülekezet lelkésze, *Gulácsiné Fabulya Hilda* volt, aki 2007 szeptemberéig őta az országos szlovák evangélikus lelkészi szolgálat vezetője.

Tiszteletét tette az eseményen a józsefvárosi alpolgármester, *Sántha Péterné* is.

■ K. A.

► Összeállításunk a 10. oldalon

Misszió és imalekvár

Közgyűléssel egybekötött külmissziói csendesnap

► Meglepetést tartogató alkalomra gyűlték össze az Evangélikus Külmisszió Egyesület (EKME) tagjai február 23-án a Budapest-Deák téri gyülekezet termében. Igaz, a meghívó szokványos éves közgyűléssel egybekötött csendesnapra invitálta a tagságot, de a napirendi pontok között szerepelt egy rendhagyó is. Hét év hét hónapi missziós munka után hazaérkezett Kenyából a *Bálint házaspár*. Talán még hozzá sem szokhattak a hazai időjáráshoz, máris lelkesen jöttek beszámolót tartani távoli szolgálatukról.

A nap az EKME szervezőtitkárnak, *Szirmai Zoltánnénak* a köszöntőjével kezdődött, majd *Szeverényi János* országos missziói lelkész tartott áhítatot a bibliaolvasó *Útmutató* az-napi igéje (Ézs 43,2) alapján.

► Folytatás a 4. oldalon

Jelen körlevelünk függelékében ismételtén közzétesszük a hit- és erkölcsstanoktatás változó rendjének bevezetésével kapcsolatos tennivalók naptárát, amely választ ad a „ki, mit, mikor” legfontosabb kérdéseire. Ugyanakkor fontos tisztáznunk: hogyan, milyen lélekkel fogadjuk ezeket a változásokat.

A Magyarországi Evangélikus Egyház püspöki tanácsa bátorítja a hit- és erkölcsstanoktatásban szolgálatot vállaló munkatársakat, hogy a meglévő bizonytalanságok és várható nehézségek mellett mindenekelőtt fedezzük fel a reményteli esélyt, pozitív lehetőséget ebben az új kihívásban.

Tudjuk, hogy a böjti időszakban az átlagosnál is több igehirdetői és lelkigondozói szolgálatunk van a gyü-

PÜSPÖKI KÖRLEVÉL A HITOKTATÁS VÁLTOZÓ RENDJÉRŐL

lekezetekben. Ezzel együtt nyomatékosan kérjük lelkészeinket és munkatársaikat: biztosítsanak prioritást a hit- és erkölcsstanoktatás ügyének, hogy a sürgető határidőknak eleget téve, felelősen éljünk a jövőt építő lehetőségekkel.

Fel kell ismernünk, hogy döntési helyzetbe kerültünk, és részben még járatlan utak nyílnak előttünk. A legtöbb helyen szükségessé válhat a hitoktatás eddigi formájának újragondolása és megváltoztatása. Mind-

ez átgondolt előkészítést, nyílt kommunikációt, ökumenikus együttműködési készséget, valamint intenzív munkavégzést és pontos adminisztrációt igényel.

Minden lelkésznek helyi szinten, minden egyes csoport esetében felelősen mérlegelnie kell: mit választ, mennyi órát akar, illetve tud az iskolában vagy a gyülekezeti épületekben megtartani. Ezt a felelős döntést senki sem veheti át a helyi lelkészeiktől.

Igen fontos, hogy az iskolaigazga-

Új esélyt kaptunk

tókkal és a testvéregyházakkal jó kapcsolatot teremtsünk és ápoljunk, olyan légkört, amelyben konstruktív hangvételben tudunk tárgyalni az evangélikus hit- és erkölcsstanoktatás biztosításának lehetőségeiről az új helyzetben.

Magától értődő, hogy a lelkészeknek személyesen kell jelen lenniük a szülők iskolai tájékoztatásán. Fontos az evangélikus hitoktatás céljainak, tananyagának vonzó bemutatása, amelyhez segédanyag tölthető le a hitoktatási honlapról (*hitokta-*

tas.evangelikus.hu). Jó lelkiismerettel hangsúlyozhatjuk, hogy amit szeretnénk továbbadni, az egyszerre biblikus és életszerű. Közel állunk a gyermekekhez, és nyitottak vagyunk bárki felé, aki érdeklődik az általunk felkínált értékek iránt.

Esetleges kérdésekkel bizalommal fordulhatunk az oktatási osztály hittanreferenséhez, *Rozs-Nagy Szilviához*.

Isten ajándékozzon meg minket az erő, a szeretet, a józanság lelkével, hogy bölcsen és felelősen tudjunk élni a kapott esélyekkel!

Erős vár a mi Istenünk!

Budapest–Győr, 2013. február 25.

FABINY TAMÁS püspök

GÁNC S PÉTER elnök-püspök

SZEMEREI JÁNOS püspök

Hit- és erkölcsstanórák: ki, mit, mikor?

2013. február 28-ig

A lelkész/hittanár jelzi az egyházközség területén található állami általános iskoláknak hitoktatási szándékát, és megadja elérhetőségeit (cím, e-mail cím, telefonszám).

A lelkész/hittanár egyeztet a szomszédos lelkészekkel és hittanárokkal, valamint más felekezetek képviselőivel a feladatok esetleges megosztása érdekében.

2013. március 1–14. között

A lelkész/hittanár írásban átadja (például e-mailben megküldi) az evangélikus hit- és erkölcsstanoktatás dokumentumait (tanterv, tananyag, tankönyv, módszertan stb.),

valamint konkrét szervezési adatokat (ki tartja a hit- és erkölcsstanórákat, milyen elérhetőségeken érdeklődhetnek a szülők, stb.).

Az iskolák igazgatói kijelölnék egy-egy napot a leendő első és ötödik osztályos diákok és szülei tájékoztatására. Ezt a dátumot legalább tíz nappal előbb megküldik a lelkészeknek/hittanároknak a korábban megadott elérhetőségeikre. A lelkész/hittanár részt vesz a tájékoztatón, és segédanyagokat mutat az érdeklődőknek. Ha a lelkész/hittanár személyesen nem tud jelen lenni, akkor az általa megküldött írott any-

gok megismerésére az igazgató a szülőknek lehetőséget biztosít.

2013. március 16–31. között

Az igazgatók az iskola honlapján, hirdetőtábláján és egyéb fórumokon nyilvánosságra hozzák a lelkész/hittanár által megküldött írott információkat.

2013. április folyamán

A leendő első osztályos diákok szülei a beiratkozáskor választanak az erkölcsstan és a hit- és erkölcsstanórák közül. A lelkész/hittanár jelen lehet a beiratkozásnál, és/vagy papír ala-

pú dokumentumokat vihet be a szülők tájékoztatására.

2013. május 20-ig

A leendő ötödik osztályos diákok szülei a beiratkozáskor választanak az erkölcsstan és a hit- és erkölcsstanórák közül. A lelkész/hittanár jelen lehet a beiratkozásnál, és/vagy papír alapú dokumentumokat vihet be a szülők tájékoztatására.

2013. május 23-ig

Az igazgatók tájékoztatják a lelkészeket/hittanárokat az egyházközség által meghirdetett hit- és erkölcsstanok-

tatásra jelentkezett tanulókról: nevüket – osztályuk megjelölésével együtt – átadják a lelkésznek/hittanárnak.

2013. május 30-ig

Az iskola és a lelkész/hittanár egyeztet a tanulócsoportok kialakításáról (összevonható csoportok, órarendi lehetőségek, iskolán kívül megtartott hit- és erkölcsstanóra stb.).

2013. június 30-ig

Az igazgatók tájékoztatják a hit- és erkölcsstanoktatásra jelentkezett tanulók és csoportok számáról a fenntartót.

■ DR. KODÁCSY-SIMON ESZTER koordinátor
(Katechetikai munkacsoport)

Oratio œcumenica

Örök Istenünk, mindenható Urunk! Hálát adunk azért, hogy Jézus Krisztusért Atyánként szólíthatunk meg. Magasztalunk végtelen kegyelme-dért, hogy mélyre hajoltál értünk a kereszten. Nem ezüst és nem arany, hanem a legdrágább: Krisztus áldo-zata lett a váltáságunk. Mérhetetlen ajándék, hogy őreá tekinthetünk éle-tünk legnagyobb hullámverései kö-zepette is. Köszönjük azt a drága le-hetőséget, hogy aki a megfeszített Bá-rányra tekint, az nem merül el, nem fullad bele a minden irányból fenye-gető bűnök, koloncok, terhek, gon-dok áradatába, hanem erőt kaphat a holnapra, és bátorságot az élethez.

Urunk, irgalmadba ajánljuk az egyházat és az egész keresztyénséget. Add, hogy tanítványként mi se más-félé tekingessünk, hanem te légy és maradj az egyetlen igazodási pont a számunkra. Legyen láthatóvá raj-tunk irgalmad, emberszereteted és akaratod. Formálj alkalmas eszköze-iddé, és ajándékozz meg a keresztről áradó erővel.

Urunk! A világ eseményeinek hí-rei, a mindennapi valóság tapaszta-latai félelmet keltve vesznek körül minket. Kevésnek, kicsinek érezzük magunkat a rajtunk túlnövő hatal-makhoz képest. A te kezedbe tesszük le a világ feszültségeit, a népek, kul-túrák, szellemi irányzatok között ki-éleződő szembenállásokat. Fékezd meg a terror, az értelmetlen pusztu-lás, a gyűlölet hatalmát. Törd le az ag-resszió erejét. Zárd el a keserűség, a tehetetlenség, a düh feltörő forrása-it. Könyörgünk népünkért, hazán-kért, minden népert és nemzetért, az egész emberiségért.

Irgalmadba ajánljuk a betegeket, a szenvedőket, a halál révén állókat, a magukra maradt embereket. Kö-nyörgünk a célt veszített életékekért, el-lehetetlenült körülmények között vergődőkért. Állj a testi-lelki kínok-kal küszködők mellett nehéz óráikon.

Add, hogy szent Fiad kereszthalá-la mindannyiunk számára életté és üdvösséggé legyen. Ámen.

SEMPER REFORMANDA

„Csak a Krisztus halálára nézz, és éle-tet találsz. A bűnt ne a bűnösökben, a magad lelkiismeretében vagy a meg-átalkodott kárhozókban szemléld. El vagy veszve, ha ezt teszed. A bűnt csakis a kegyelem jelképében kell nézned, s ugyanezt a képet kell min-den erővel a szívedbe vésned. A kegye-lemnek ez a jelképe pedig nem más, mint a keresztre feszített Krisztus.”

➤ **Luther Márton:**
Jer, örvendjünk, keresztyének!
(Szabó József fordítása)

Az Evangelikus Élet
2005–2011. évi lap-
számai PDF formá-
tumban letölthetők a
www.evangelikuselet.hu
címről.

BÖJT 3. VASÁRNAPJA (OCULI) – 1MÓZ 4,1–13

Kain és Ábel történetét divat lett a földművesek és a nomádok ősi konfliktusának megjelenítéseként értelmezni. Bár igaz, hogy a történet szerint Kain földműves volt, Ábel pe-dig pásztor, még sincs rá utalás, hogy a kettejük között kialakuló konfliktusnak köze lett volna a fog-lalkozásukhoz. Kain nem azért tá-madt Ábelre, mert haragudott volna, amiért testvére nem a földet műve-lők verejtékes munkáját végezte, ha-nem a nyáját terelgette.

A két testvér békében élt egy-mással egészen addig, amíg áldoza-tot nem vittek az Úrnak. Ekkor azon-ban megmagyarázhatatlan dolog történt: „Az Úr rátekintett Ábelra és áldozatára, de Kainra és áldozatá-ra nem tekintett.” Hogy Isten Kainnal szembeni elutasítása miben nyilván-ult meg, azt nem tudjuk. Mint ahogy az okát sem. Hiszen – Mózes törvényének kultikus rendelkezése-iből tudjuk – nem igaz az, hogy Is-ten csak állatokat fogadott el áldoza-tul. A termés zsengejéből is évente kellett oltárára áldozatot vinni. A ma-gyarázat tehát nem az áldozatok mi-lyenségében keresendő.

A történet ezzel Isten Isten voltá-nak komolyan vételére int. Isten nem köteles elfogadni a neki felajánlott ál-dozatokat. Indoklással sem tartozik, ha az áldozathozót és ajándékát eluta-sítja. Isten nem lehet számon kérni és elszámoltatni, mint egy szatócsot – Luther joggal figyelmezteti erre vi-tapartnerét, *Rotterdam* *Erasmust* a *De servo arbitrio* című írásában. Isten az ő isteni bölcsessége szerint hozza döntéseit, és nem köteles isteni hatal-mad emberi elvárásaink szerint gyako-rolni. Amikor néha elutasít, nincs

► **Mai cikkünkben Szombathely után egy másik nagy gyülekezet, Orosháza istentiszteleti életébe pillanthatunk be.**

Az istentisztelet nagyon sokféle alka-lom hívószava Orosházán. A vásár-nap délelőtt tízóra *főistentiszteleten* kívül ugyanis többféle istentiszteleti formával kívánjuk meghívni, megszólítani és megtartani azokat, akik vá-rounkban élnek, gyülekezetünkhez tartoznak, vagy bármí más módon ke-rülnek kapcsolatba közösségünkkel.

Vasárnap reggel kilenc órakor *csa-ládi istentiszteletet* tartunk; a hónap két vasárnapján a legkisebbeket és szüleiket váró *tipegő-istentiszteletre* kerül sor a főistentisztelettel párhu-zamosan; délután öt órakor pedig a *Reménység istentisztelet* várja azokat, akik keresztyén könnyűzenével, a tradicionális liturgiánál kötetlenebb formában kívánják az evangélikus gyülekezet közösségét átélni. Kedden és pénteken reggel *áhitat* van a gyü-lekezeti házban; csütörtökönként délután öt órakor istentisztelet, amely minden hónap harmadik hetében *úrvacsorai alkalom* is egyben.

Megoldható feladat ennek a sokszínű istentiszteleti életnek a hát-terét a jelen írás keretein belül rész-letezni, ezért most a főistentisztele-tet állítom középpontba. Mielőtt azonban erre sor kerülne, feltétlenül meg kell említeni, hogy mindegyik vasárnapi alkalomnak felelős szolgál-tatvó csapata van.

A családi istentisztelet tematikájá-nak összeállítása, az alkalmak lebonyo-

jogunk megsértődni és magyarázatot követelni. Ilyenkor egyet tehetünk: magunkat megalázva bízunk az iste-ni bölcsességben, és hisszük, hogy Is-ten még akkor is a javunkat munkál-ja, amikor elutasít.

Kain sem vetemedett arra, hogy Is-tent felelősségre vonja, és magyará-zatot követeljen. Viszont lehorgasz-totta fejét, és haragra lobbant testvé-re, Ábel iránt, akire Isten rátekintett, és akinek áldozatában kedvét lelte.

Kainnak Istenhez egy szava sem volt. Isten azonban megszólította Kaint, és az *Őszövetség* talán legrej-telmesebb kijelentését tette neki: „*Miért gerjedtél haragra, és miért hor-gasztod le a fejed? Hiszen ha jól cse-lekszel, emelt fővel járhatsz. Ha pe-dig nem jól cselekszel, a bűn az ajtó előtt leselkedik, és rád vágyódik, de te uralkodjál rajta.*”

A mondat azért rejtelmes, mert a héber szöveg csak a mássalhangzókat jelöli. A nem jelölt magánhangzók ad-ják meg az igemódot és az igeidőt. Az általunk használt fordítás a felszólító módot választotta: „*Ha pedig nem jól cselekszel, a bűn az ajtó előtt leselke-dik, és rád vágyódik, de te uralkodjál rajta.*” De ez teológiai döntés.

Nyelvtanilag a fordítás ugyanilyen korrekt lenne, ha jövő idejű alakot vagy megengedő módot használna: „*de te uralkodni fogsz rajta*”, vagy: „*de te uralkodhatsz rajta*”. De még a szenvedő mód is szóba jöhet: „*ural-tatni fogsz általa*”; vagy jobb magyar-sággal: „*...a bűn az ajtó előtt leselke-dik, és rád vágyódik, s uralkodni fog rajtad.*”

Mindegyik fordítás helytálló. Még-is micsoda különbség van az egyes változatok jelentése között!

lítása az iskolalelkész, Ribárszki Ákos koordinálásával működő, főként óvó-és alsó tagozaton tanító pedagógusok-ból álló, mintegy tízfős *Sámuel csoport* feladata. Külön csoport foglalkozik a tipegő-istentisztelettel és a hozzá tar-tozó családok összefogásával; a Re-ménység istentisztelet zenei, liturgikus előkészítése pedig egy körülbelül tíz-fős, alkalmanként különböző formá-ciókban zenélő dicsőítő együttes heti munkájával áll össze.

Rendkívül fontosnak tartom, hogy mindeközben a lelkészekre szinte „csak” az igeszolgálat jut – a *csak* szócskát most teljesen pozitív előjel-le értve –: minden más körülmény biztosítása nem von el időt, energi-át a felkészüléstől.

Gyülekezetünk vasárnap délelőtti főistentisztelete a *Próhle-agenda* énekverses rendje szerint zajlik. A *Li-turgikus könyv* rendje, illetve gazdag szövegi anyagai az előbb említett li-turgia bizonyos pontjain már megje-lennek: tropizált (bővített) Kyrie-szövegeket használunk, az oltár előtt mindkét textust felolvassuk, az egye-temes könyörgés válaszos formá-ban történik, és a prefáció változó ré-sze is gazdagabb.

A liturgia teljessége, szépsége min-den vasárnapot ünnepélyes alka-lommá tesz, akár úrvacsora nélküli, akár úrvacsorai alkalomról van szó. Úrvacsorára a hónap első vasárnap-ján, minden ünnepnapon és az úgy-nevezett „lila vasárnapokon” (ad-ventban és böjtben) kerül sor. Litur-gikus öltözkünk minden esetben Luther-kabát és stóla.

Nemrég alakult újjá gyülekeze-tünk *énekkara*, így elsősorban a nagy

Az első vallásháború

A VASÁRNAP IGÉJE

Isten azonban nem keresztrej-tvényt adott Kain elé. Mindegyik jelen-tésre egyidejűleg gondolt! Felszólítot-ta, hogy uralkodjék a rá leselkedő bű-nön. Jelezte, hogy nem térhet ki a fe-lelősség elől azzal, hogy nincs választá-si lehetősége, mert uralkodhat raj-ta. De isteni előrelátásával tudta azt is, hogy nem így lesz, hanem a bűn fog Kain fölött uralkodni.

De még a jövő idejű alaknak is van üzenete: mert Isten nemcsak Kain sorsát látta előre, hanem előre tudta azt is, hogy eljön majd a Bárány, az Isten Fia, aki *uralkodni fog* az őt kísértő, rá leselkedő bűn fölött éppúgy, mint az őt támadók és halálra kínzók bűne fö-lött is, hiszen egyikükre sem emel ke-zet, hanem némán tűri, hogy kigúnyol-ják, leköpdössék, félholtra verjék, és a legbrutálisabb módon megölik. Ő ezt a változatot fogja teljesíteni: „*...a bűn az ajtó előtt leselkedik, és rád vágyódik, de te uralkodni fogsz rajta.*”

Oculi vasárnapján, amely az intro-itus szoltár kezdő szaváról kapta nevét – „*Oculi mei semper ad Domi-num*”, azaz: „*Szemeim az Úrra néznek szüntelen, mert ő szabadítja ki lábam a csapdából*” (Zsolt 25,15) –, Isten megfeszített Bárányára emeljük te-kintetünket, mert egyedül ő az, aki az *Őszövetség* legrejtelmesebb monda-tába foglalt csapdából, a bűn csapdá-jából kiszabadíthat bennünket.

Kain lábán is ez a csapda csattant, amikor nem tudott a haragja miatt rá

leselkedő bűnön úrrá lenni, és meggyil-kolta testvérét, Ábelt. A Kaint fogságá-ba ejtő bűn azonban nem az ő és a test-vére közötti foglalkozásbeli és életmód-beli különbségben gyökerezett. Ennek a bűnnek a forrása – ma így monda-nánk – a vallási kultuszból fakad. Túl-zás nélkül mondhatjuk: Ábel az első vallásháború ártatlan áldozata.

Itt újra a történet profetikus arcu-lata mutatkozik meg. De nem az ár-tatlanul megölt Ábelben kell Krisz-tus előképét keresnünk, még kevés-bé az általa oltárra tett bárányban. Az Isten elől nem kedves, elutasított ál-dozathozó irigységből fakadó ha-ragját és bosszúját példázza ez a történet azzal szemben, akinek ál-do-zatát Isten elfogadta, akire rátekin-tett, aki mellett tanúságot tett.

Így maga az esemény áll párhu-zamban azzal, ami Krisztussal mint az új szövetség főpapjával történt. Háromévi földi működése során Is-ten mennyei szózattal és sok más, csodás jellel igazolta, hogy úgy tekint rá, mint kedves Fiára. Ez az őszövet-ségi kultusz papjaiban és tisztségvi-selőiben haragot és irigységet váltott ki. Jézus csodáit látva, tanítását hall-va – Kainhoz hasonlóan – ők is le-horgasztották fejüket, és gyilkos ter-vet szöttek ellene. Eközben fogalmuk sem volt arról, hogy Isten az ő bűn csapdájában való elbukásukat hasz-nálja arra, hogy az új szövetség ál-do-zati bárányáról gondoskodjék.

Mert Krisztus nemcsak az új szö-vetség főpapja, de egyben áldozati bá-ránya is. Akire Isten rátekintett, és ha mi is föltekintünk rá a keresztre, akkor tekintetünk Isten bűnbocsátó atyai tekintetével találkozik.

■ VÉGHELYI ANTAL

Istentisztelet-előkészítés és énekválasztás Orosházán

CANTATE

ünnepeken, de lehetőség szerint más-kor is már egy-egy énekkari szolgál-at gazdagítja az istentiszteletet.

Örök élet vasárnapját hagyomány-teremtő szándékkal már két éve úgy-nevezett koncert-istentisztelet formá-jában ünnepeljük, amely az igehir-de-tés mellett az örök harmóniára uta-ló, gazdag zenei anyaggal fordítja fi-gyelmünket az örök jövő felé.

Virágvasárnap szintén a zene je-gyében telik, ez esetben a passió ele-venedik meg; idén például *J. Haydn* A *Megváltó hét szava* a *keresztfán* cí-mű művének vonósnégyes változata és közte elhangzó igemeditációk ké-szítenek fel a nagyhétre.

Ez utóbbi zenei programjaink megvalósulásában nagy szerepe van a nemrég fiatal művészekből ala-kult, a gyülekezetünkhöz is erősen kötődő *Alföld vonósnégyesnek*, amely állandó háttere a gyülekezet pro-fesszionális szintű zenei kínálatá-nak is.

A lelkészek a gyülekezetünkben szokásos, úgynevezett hetes rend szerint szolgálnak fő-istentiszteleti igehirdetőként és minden más alkal-mon. Specifikációra nincs lehető-ség, de nem is szükséges, hiszen minden alkalom más és más kihívást jelent; ez az állandó szakmai szinten tartás egyik eszköze. Egyházunk négy perikóparendje és azoknak idősza-konkénti forgása (*Őszövetség*, episto-

la, evangélium) olyan hosszú ideig változatos alapigerendet biztosít, hogy nincs okunk változtatni a ren-den, pontosan ragaszkodunk hozzá.

Nagy segítség a hetiének- és gra-duálének-javaslat. Az énekválasztás gyakran igazodik ehhez, de a sokfé-le textus vagy az igehirdetésre való készülés szubjektivitása követke-zésben természetesen eltérő választás is lehetséges.

A hét során az istentiszteletre va-ló felkészülés sokszereplős folya-mat, amelyben a gyülekezetünkben főállásban foglalkoztatott munka-társak és önkéntesek egyaránt részt vesznek. Karbantartó-gondnokunk a templom tisztaságáról gondosko-dik, egyházfink főleg a liturgikus kellékek méltó és jó rend szerinti kar-bantartásán, kihelyezésén, az oltár visszafogott, de kellően ünnepélyes díszítésén dolgozik. Orgonista kán-torunk minden vasárnap a kezdőének hangnemében megírt mű, korálelő-játék esetén az aktuális korálra írt da-rab, befejezésre a záróének hangne-mében megírt fúga választásával tes-szi teljessé az istentisztelet zenei egységét. Az igeolvasást főként a presbitériumunk tagjaiból álló, tíz-ti-zenöt fős lektori közösség éppen szolgálatot vállaló tagja végzi.

Összességében elmondható, hogy ez a sok embert, odafigyelést, felké-szülést, előkészületet igénylő szolgál-at nemcsak a méltó, ünnepélyes és vonzó liturgikus környezet kialakítá-sát szolgálja, hanem erős kötelék is a gyülekezet belső egysége és erőfor-rás a gyülekezet épülése, növekedé-se szempontjából.

■ ÖRDÖG ENDRE

ZSINATI JELENTÉS

Elfogadták egyházunk költségvetését

► **A már jól megszokott helyen, a Budapest-Fasori Evangélikus Gimnázium dísztermében tartotta meg az elmúlt hét szombatján a zsinat ez évi első ülését. A rendkívüli havazás miatt több dunántúli küldött ugyan nem tudott eljutni a tanácskozásra, de a szavazatképességet ez szerencsére nem veszélyeztette.**

A munka törvénymódosítással vette kezdetét. A zsinat és az országos elnökség megállapodott abban, hogy *dr. Lackner Pál* országos programkoordinátor vezetésével létrehoznak egy testületi irodát. Ebbe a szervezetbe integrálódik a zsinati iroda, az országos felügyelő titkársága, a testületi referens és a programkoordinátor tevékenysége is, bevonva a munkába egy jogász végzettségű munkatársat.

Az új irodától azt várják, hogy elősegítse a különböző területek munkájának jobb előkészítését, illetve összehangolását. Az új helyzet jogi rendezéséhez azonban módosítani kellett az egyház szervezetéről és igazgatásáról szóló 2005. évi IV. törvényt. A zsinat ezt a törvénymódosítást megszavazta.

Az új zsinat alakuló ülésén – tavaly november 30-án és december 1-jén – több tisztségviselő megválasztására nem jutott idő, ezért a február 23-i ülés további választásokkal folytatódott. Elsőként a zsinati bizottságok elnökeinek megválasztására került sor. Az ügyrendi bizottság elnöke *Ördög Endre*, a törvény-előkészítő bizottságé *Ittész András*, a teológiai bizottságé pedig *Korányi András* lett. Megválasztották a választási bizottság három tagját (*Rück András*, *Sólyom Tibor*, *Zsugyel Kornél*), továbbá a zsinat lelkészi és nem lelkészi jegyzőit (*Deák Ágota*, *Isó Dorottya*, *Wagner Szilárd*, illetve *Bozorády Kriszta*, *Nagybocskai Tamás*, *Száráz Csenge Gitta*).

A választásokat követően ennek a zsinati ülésszaknak talán a legfontosabb feladata következett: megvitásra és elfogadásra várt a Magyarországi Evangélikus Egyház 2013. évi költségvetése.

A költségvetési törvény részletes vitájának megkezdése előtt *Pröhle Gergely* országos felügyelő bevezetőjében az egyház két nagy adósságára hívta fel a figyelmet: az Üllői úti székház és az aszódi kastély ügyére. Az előbbi épület régóta felújításra vár, az utóbbitól pedig szabadulni szeretne egyházunk. A költségvetésben ezekre a projektekre is különítették el pénzeket.

Szólt a felügyelő az egyházközségek és intézmények pályázati lehetőségeiről is. Bár a pályázatok transzparenciájával kapcsolatban vannak fenntartásai – mondta –, hasznosságukat nem vitatta *Pröhle Gergely*, hiszen a pályázók a befektetett önrész többszörösét nyerhetik meg.

A költségvetési törvényt végül 12 milliárd 300 millió forint bevételi és kiadási főösszeggel fogadta el a zsinat.

A szavazás után *Csorba Gábor*, egyházunk országos irodája gazdasági osztályának vezetője kérdésünkre a következőképpen értékelte az elfogadott költségvetést:

– Ha a tavalyi költségvetéssel hasonlítjuk össze az ideit, azt mondhatjuk, hogy nagyjából ugyanakkora forrásból gazdálkodhatunk, mint az előző évben. Ugyanakkor egyházunk megnevezett három kiemelt ügyet, amelyek finanszírozására átcsoportosítottuk szabadon felhasználható pénzeinknek körülbelül a tizenöt százalékát. Összeségében 310 millió forint értékben neveztünk meg kiemelt célt. Elsősorban az intézményi és egyházközségi pályázati önrész támogatására fordítjuk a legtöbb felhasználható pénzt, de az aszódi kastély ügyének megoldására és az Üllői úti épület felújítására is több tízmillió forintot különítettünk el.

Attól azonban nem kell tartani, hogy az átcsoportosítás miatt az egy-

házközségek működési támogatása csökkenne. Ahol szükség van rá, oda mindig maradéktalanul jut majd központi segítség. Az egyházmegyéknek juttatott felújítási keretösszegek viszont tíz százalékkal csökkennek. Ez egyházmegyenként mintegy ötszáz-ezer forintot tesz ki. Ami jelentősebben érinti az egyházközségeket – és pedig negatív módon –, az a kiemelt egyházközségi felújítási támogatási keret megszűnése, illetve a belső egyházi kártalanításra sem tudunk idén forrást biztosítani.

Lehet tehát úgy is értelmezni a 2013. évi költségvetést, hogy megszorításokat tartalmaz, de a pályázatok révén több mint tízmilliárd forintnyi beruházás valósulhat meg. A sikeres pályázatokhoz hat-hétszázmillió forint értékben van szükség közegyházi támogatásra. Így tehát, bár elmondható, hogy vannak olyan költségvetési sorok, amelyeket negatívan érint az új költségvetési törvény, ez a szűkítés egy nagyobb cél érdekében történik: mégpedig azért, hogy ennek fejében minél nagyobb mértékű külső forrást tudjunk bevonni a különböző felújításokba – mondta *Csorba Gábor* osztályvezető.

A zsinati ülésszak utolsó feladata az egyház stratégiai munkabizottságának eddigi tevékenységét bemutató jelentés megtárgyalása volt. Az előterjesztő, *Fábri György* északi egyházkerületi felügyelő öt olyan prioritást említett, amely kulcsfontosságú egyházunk 2012–2017 közötti stratégiája szempontjából. Ezek az önkéntesség, a hálózatoság, a fenntarthatóság, a lelkészi munka/személyesség és a hivatásszerűség.

Az előterjesztést élénk és értékes vita követte, ennek végén pedig a zsinat elfogadta a jelentést, és megbízta a bizottságot a megkezdett munka folytatásával.

Az idei esztendő első zsinati ülészaka *Abaffy Zoltán* nem lelkészi elnök zárszavával fejezte be munkáját. ■ KISS MIKLÓS

Örömbbe torkolló elvonó

Alkoholamentő-párbeszéd egyházunk diakóniai és missziói szolgálata között

„Isten törvénye az alkoholistákkal kapcsolatban a mértékletesség. Ha valaki átlépi ezt, az élő Istennel kerül szembe.” A súlyos szavakat *Márkus Gábor* református lelkipásztor fogalmazta meg, aki hitre jutása előtt maga is alkoholista volt, s aki éppen ezért tudja, mit jelent az Istennel szembekerülő iszákos számára a megbocsátó irgalom, Krisztus szabaddításának ereje. Verőcei gyülekezeti szolgálata mellett ezért is szegődött ennek az „örömterápiának” a mun-

által szervezett iszákosmentő csendes-hetekén szolgálnak töretlen hűséggel.

A *Szeverényi János* országos missziói lelkész által összehívott konzultáció azt a célt szolgálta, hogy az alkoholisták mentésében munkálkodók összefogjanak. Ezen a területen is szükség van ugyanis az együttműködésre és a szolgálatok ésszerűsítésére. Az evangélikus egyházunk diakóniai és missziói szolgálata között meginduló párbeszéd első felvonásaként ebben segített ez az alkalom,

katársává. 1992-ben önségítő csoportot indított el, 1997-ben pedig életre hívta a Tiszta Forrás Alapítványt, amely Budapest XVIII. kerületében tart fenn a hajléktalanoknak nappali melegezőt és negyven fő részére éjszakai menedékhelyet.

Minderről az a húsz ember is értesülhetett, aki részt vett egyházunk alkoholistákat mentő missziójának február 21-i konzultációján. Az országos iroda épületének földszinti termében hajléktalanok ellátását végző nyíregyházi és szarvasi diakóniai intézményeink munkatársai, valamint azok a lelkészek és laikusok találkoztak, akik a gyülekezeti közösségek

amelyen a nyitóáhitatot *Szemerei János*, missziót (is) felügyelő dunántúli püspök tartotta.

Noha szinte valamennyi résztvevő más-más szemszögből közelítette meg az alkoholizmus problémáját, és a legkülönbözőbb eszközökkel próbálkoznak a társadalmunkat erőteljesen sújtó bajok kezelésében, mindannyian egyetértettek abban, hogy a gyógyulás végső soron a gyógyító Krisztus hatalmában áll. Így válhat – a konzultációra meghívott Márkus Gábor szavaival élve – minden gyötrelmes elvonókúra végül örömkúrává.

■ BALLA MÁRIA *felvétele*

Mégis lehet, mert ez hitünk parancsa...

Az utóbbi időben divattá vált nemcsak a vallásos jellegű zarándoklat, felvonulás, hanem a politikai jellegű menés-jövés is. Magasztos ember- és nemzetmentő felvonulásokról hallottam, olvastam: többek között éhségmenetről („hataloméhség-menet”-ről), békemenetről, diák-, HaHa-, gárdamenetről, fátylós felvonulásról, cigánymenetről, amely a békés, tisztességes együttélésért, egy lopásmentes viláért és a munka becsületéért szerveződnék.

Erdélyünkben sem más a helyzet: Néppárt-vonulás, villámcsődület, RMDSZ-kanosszajárás, újabban zászlós menetek meg gyűlöletmenetek sorakoznak. Ahányan vagyunk, annyifelé menetelünk, vélhetően a boldog közös célok érdekében. (Egyébként hadd jegyezzem meg zárójelben, mennyire figyelemre méltó, hogy az új divathullám szerint a komédiákat, a népcirkuszokat a köztereken tartják ingyen és bőven, nem holmi színházak kistermeiben adják elő néhány vajtűfülnek.)

Néztem többek között ennek az éhségmenetnek az igen jól táplált, jó szerelésben megjelenő, pirosposztag, már-már kicsattanó egészségnek örvendő résztvevőit. Tudom, mostanában divat lett ez a mozgalmi fogyókúra, a tömegesen sportos, egészséges élet. Elgondolkodtam: néhány fő-

lösleges kilómtól én is megszabadulhatnék, ha netán ilyen magam kaliberű urakkal, hölgyekkel elindulnánk kincses városunkból gyalogszerrel, mondjuk, Győrre. Az éhségmenetben elvesztett hét-nyolc kiló nem jönne rosszul, sem a közönségépítés, meg persze az ilyen-olyan politikai célok megvalósítása sem.

Gondoltam arra is, hogy mint román állampolgár, azaz román – *Szanyi Tibor* érvei szerint – köszönhetném románul győri püspöktársamat és a polgármester urat; bizonyára örömet szereznek még akkor is, ha ők ebből egy vak hangot sem értenének. Ez azonban mégiscsak így lenne rendjén, mert bizony Győrben én nem vagyok adófizető, hanem román.

Summa summarum, hála Istennek, megyünk mi, jó emberek, ahányan, annyifelé; húzunk a szélrózsa minden irányába, mert ahol két magyar, ott három párt is kevésnek bizonyul. Amikor ennek a szépségét nyögjük, akkor ne csodálkozzunk.

„Helyre kell állítani a szolidaritást Magyarországon” – mondta a felvonulások közepette az egyik volt miniszterelnök. Kérdem én, hogyan? Talán a nagy politikai diskurzusok – töméntelen demagógiával és ostobasággal fűszerezve – teszik majd helyre a kifcamodott agyakat, az eltor-

zult tudatot? Talán az ilyen-olyan menetelések, karikatúra jellegű vonulások oldják meg a szolidaritást? Egyértelműen nem!

Mégis, mi tartja össze a 21. században a magyarokat? – tette fel a kérdést *Balog Zoltán*, az emberi erőforrások minisztere, nem pusztá retorikai fogásként, *Kató Béla* erdélyi református püspök szentelésén, a zsúfolásig telt Farkas utcai templomban Kolozsváron. Válasza egyértelmű volt: „A pénz, a politika, az állampolgárság, a gazdasági érdekek, a közös történelem, a kultúra és nemzeti érzés csak az összetartozás eszközei. Az összetartozás alapja a Lélek.”

Nos, igen, ez az a többlet, az a nélkülözhetetlen érték, amelyet adhat a keresztyénység, az egyház a 21. század magyarjainak. Az, ami ma sajnos hiányzik társadalmunkból, aminek szüksége éget, ez pedig a Lélek, a békeesség kötelékével megőrzött Lélek egysége (Ef 4,3).

A jelenlegi kétségbeesett helyzetben, ebben a szanaszét húzó, beteg lelkiállapotban levő világban mintegy ellentétként, kontrasztként szólal meg a keresztyén üzenet.

„Lehet, mert muszáj” – írta nyolc évtizeddel ezelőtt *Reményik Sándor* költő létünk küzdelméről. Mi, az erdélyi és magyarországi egyházak vezetői pontosan erről vallottunk püs-

pöktársunk iktatásán, bizonyosságot téve arról, hogy az együtt-lét, az együtt haladás minden külső nehezítő tényező ellenére mégis az egyedül lehetséges, „életre” vezető út. A fizika egyszerű törvénye is kimondja, az egy irányba ható erők összeadódnak, az ellentétesek kivonódnak egymásból, az ütköző tárgyak pedig összetörnek egymást. Bár bizonytalan a holnap, bár elszomorító a valóság, az elkészenedés és fogyás ellenére mégis lehet egy irányba menni – lehet, mert muszáj!

A keresztyén ember úton levő ember, „felvonuló”, vonuló ember. Tudja, hogy léte, egész élete lelki értelemben is egy hosszú utazás, mondhatnám így is: jó értelemben vett felvonulás. Folyamatos haladás a bűntől való szabadulás folyamatán át a megérkezés pillanatáig. Ez az út hosszú, vannak rajta csapdák, akadályok. Ezen az úton mindenkinek szüksége van hitre, erőre, kitartásra, a Lélek erejére és nem utolsósorban velünk tartó segítőtársakra. Emberekre, társakra van szükségünk, hogy összeadott erőnkkel és tudásunkkal legyőzzük az út nehézségeit, hogy könnyebben megtaláljuk a helyes irányt, könnyebben haladjunk a cél felé.

A közös út, a közös szellemi zarándoklat alakít, formál, átgúyr lelki templommá, lelki házzá. Mert mi

ÉGTÁJOLÓ

csak együtt épülhetünk Isten hajlékává a Lélek által.

Meggyőződéseim, hogy mind Magyarországon, mind ideát, Erdélyben teljesen más lenne a világ, ha megtanulnánk mégis egy akarattal, egy jobbító szándékkal egy közös cél felé menni együtt.

Lehet, mert muszáj, hiszen „hitünk parancsa, hogy a templomon kívül, az életben is testvérek maradjunk, egymás sorsa iránt érdeklődünk, és egymás terhére kölcsönös megértésben hordozzuk.” (*Márton Áron*)

Adorjani Dezső Zoltán püspök Romániai Evangélikus-Lutheránus Egyház

Misszió és imalekvár

Közyűléssel egybekötött külmissziói csendesnap

► Folytatás az 1. oldalról

A missziói küldetés betöltése központi feladata az egyháznak – mondta Szeverényi János. – Miután nagyon szorgalmas ellenfelünk van (a sátán!), így mi sem lankadhatunk.

Ezt követően Isten csodálatos missziói tervéről hallhattak színvonalas előadást az egybegyűltek, de előtte dr. Dobos Ágoston békésszentandrás református lelkész a parókiaja mellett termő vadszilvából általa készített „imalekvárral” és a Holt-Körös partján gyűjtött „imateával” kedveskedett az EKME tagjainak.

A lelkipásztor ugyanis nem csupán elméleti tanítást adott, hanem bemutatta azt is, hogy a Biblia missziói parancsait ő maga hogyan ülteti át a gyakorlatba: rendszeresen látogatja a békécsabai menekülttábor lakóit, lelkigondozója a Váloháló-konferenciákon megfordultaknak, evangélizációt végez a cigányság körében... Leleményességét bizonyítva megmutatta, miként végezhető misszió a sport- vagy épp a zenésztársak közt. Nagyszerű képpel élve missziói szolgálatunkat egy repülőgéphez hasonlította, amely gördül, fut a kifutópályán, de a talajtól elrugaszkodni és felszállni csak akkor tud, ha kellő lendületet szerez.

A programba iktatott közgyűlésen Zalán Péter, az egyesület világi elnöke megemlékezett az elmúlt alkalom óta elhunyt tagokról, majd beszámolt a 2012-ben végzett szolgálatokról. Utána Bencze Imréné pénztáros jelentése hangzott el, majd – mivel az EKME-vezetőség mandátuma lejárt – választásra is sor került. A jelölő-

áldotta meg a frissen megválasztott vezetőséget, majd a Bálint házaspár percei következtek. Először saját készítésű fotóikat mutatták be. A csodálatos tájak, a mesés növényzet és állatvilág mellett életképeket vetítettek az afrikai hétköznapiokról, emberekről, gyermekekről, ünnepekről és arról a nyomorról, amely a magyarok számára szinte elképzelhetetlen. A képekhez fantasztikus háttérrel adott az autentikus afrikai zene és ének.

Zoltán az Egyesült Nemzetek Élelmezésügyi és Mezőgazdasági Szervezetének (FAO) munkatársaként többször járt Szomáliában is. Beszámolójából a hallgatóság megismerhette a nyomorban, káoszban szenvedő afrikai térség mindennapjait. A félsivatagos nomád ország húsz éve kormány nélkül vegetál. Talán az ENSZ-bizottságok és -szakemberek munkája lehetőséget teremt a térségben élőknek a lassú felemelkedésre.

Míg a házaspár Kenyában élt, Beáta a fővárosban, Nairobiban végzett önkéntes missziói munkát a nyomor-negyedekben, özvegyasszonyok és árva gyerekek körében. Tette mindent kenyai evangélikus gyülekezetük Heart to Heart (Szívtől Szívig) Alapítványának munkatársaként, az EKME anyagi támogatásával.

A Bálint házaspár nem először töltött éveket Afrikában. Huszonhét évvel ezelőtt – a Lutheránus Világszövetség kiküldetésében – Zimbabweben szolgáltak. Beáta fel is idézte első afrikai élményeit és a mostani – talán utolsó –, a Szívtől Szívig Alapítvány tagjaitól való búcsúzás pillanatait. Arról is beszámolt,

A SZERZŐ FELVÉTELE

bizottság javaslatára a közgyűlés tagjai egyöntetűen szavaztak ismét bizalmat újabb három évre az eddigi vezetőségnek. Egyetlen személyi változás történt csupán: Afrika-felelősként bekerült a testületbe Bálintné Kis Beáta.

A szavazatok számlálása alatt Jó András, az Interserve missziói szervezet frissen kinevezett eurázsiai igazgatóhelyettese ismertette új szolgálatát, és kérte az EKME támogatását.

Ebéd után D. Keveházi László nyugalmazott esperes imádsággal

hogy a munkát itthonról is folytatni tudja. A modern technika ma már ezt is lehetővé teszi...

És hogy mit tehetnek a fiatalok a külmisszió népszerűsítése érdekében, azt az a videoklip is érzékeltette, amelyet két Deák téri gimnazista készített, s amelyet az alkalom végén tekinthettek meg az egybegyűltek.

A nap B. Pintér Mártának, az egyesület lelkészi társelnökének úti áldásával és a résztvevők imaközösségével ért véget.

■ PETRIK ISTVÁN

HIRDETÉS

Olvassuk együtt Luthert!

Az Evangélikus Belmissziói Baráti Egyesület (EBBE) és a Magyarországi Luther Szövetség rendezésében tartjuk a mindig csütörtöki napon, 17 órakor kezdődő alkalmainkat az országos iroda (Budapest VIII. ker., Üllői út 24.) földszinti termében.

Program

Március 14. *Mi az evangélium?* – Isó Dorottya.

Április 11. *Határátlépés, avagy amikor nincs helye a toleranciának* (Az Antikrisztus bullája ellen című irat alapján) – Tubán József.

Május 16. *A keresztyének és Mózes* – Ittész János.

FELKÉSZÜLTÜNK A VILÁGIMANAPRA?

Cherchez la femme! – kitartóan a világért

Franciaországgal és az ott élő asszonyokkal kapcsolatban talán eszébe juthatott néhány olvasónknak egy gyakran idézett mondás: *Cherchez la femme*, vagyis: Keresd a nőt! Erede-

Mindezekről pedig miért is írjak többet? Mire ez a cikk az olvasók kezébe kerül, legtöbb gyülekezetünkben már meg is tartották a világimanapi istentiszteletet. Látták a kivetítőn

A kép bal szélén Laurence Gangloff, az imanapi mozgalom európai referense

tileg Alexandre Dumas Párizs mohikánjai című regényében bukkan fel néhányszor ez a felszólítás, nem túl pozitív összefüggésben.

Azóta is gyakorta utalnak a történeszek arra, hogy egy-egy történelmi esemény háttérében befolyásos asszonyok álltak, női sugallatra hozta meg politikai döntéseit néhány uralkodó vagy hadfi. A „női praktikák” alkalmazásában a francia asszonyok mindig is élen jártak, alakjaikat legalábbis előszeretettel örököltették meg a történelem krónikásai.

Ma is úgy tűnik, mintha Franciaországban nagyobb mértékben érvényesülnének a nők, illetőleg a nők jogai. Vannak területek, amelyeken Európa többi államához képest ki is tűnik a francia asszonyok kiváltságos helyzete. Például Franciaországban a legmagasabb a nők foglalkoztatottsági aránya. S talán ezzel függ össze, hogy itt a legmagasabb a születések száma is. Olyan szociális ellátórendszer épült ki, amely lehetővé teszi, hogy a kétgyermekes édesanyák nyolcvan százaléka teljes munkaidőben dolgozzon.

Már a 17–18. században is bevett szokás volt – főként városi hölgyeknél –, hogy gyermekeiket dajkákra, nevelőnőkre bízák. Ez ma is megoldható, hiszen sok külföldi diák vállalkozik arra, hogy – a francia nyelv elsajátítása érdekében – időlegesen egy-egy családhoz költözzön, s ott bébiszitterként dolgozzon. Napjainkban elég gyakran előfordul, hogy a kisbabákat már három hónapos koruktól *crèche*-be (ejtsd: kres), azaz bölcsődébe adják. De minden segítség és támogatás ellenére a francia nőknek sem könnyű betölteni többszörös hivatásukat, hogy „karriert befutó” dolgozó nők, feleségek és anyák legyenek...

azt a fotót, amelyen egy édesanya éppen a bölcsődéből hozza haza kisebbik gyermekét kisfia társaságában. S

Anne-Lise Hammar Jeannot imanapi festménye

azt a csoportképet is, amelyen a francia imanapi bizottság tagjai vehetők szemügyre. Ott van köztük az a fiatal elzászi evangélikus lelkész

is, aki a fotó készítésekor még maga sem tudhatta, hogy majd ő fogja képviselni Európát a világimanap vezetőtestületében. Laurence Gangloffot múlt év júniusában a New Yorkban tartott nagygyűlés tagjai választották meg arra, hogy a földkerekségen átvélő mozgalmat „öreg” kontinensünkön népszerűsítse.

Cherchez la femme! – a nők tehát nemcsak az intrikáikkal mozgatják az eseményeket a történelem során, hanem számos jó ügy mellé ma is odaállnak, gyakran kezdeményezői azoknak. Ilyen ez a mozgalom is, amelyet a legtöbb országban már nem is női imanapnak, hanem egyszerűen csak *világimanapnak* neveznek.

Változatlanul egy-egy ország asszonyai állítják ugyan össze évről évre az istentiszteleti liturgiát, de figyelmeztetnek, hogy a lakott földünk dolgaiért való könyörgés közös ügyünk, hívó férfiaké és nőké egyaránt. S hogy ez a felelősség nem ismer határokat és távolságokat, azt magam is megtapasztalhattam az említett New York-i konferencián.

Egy ebédszünetben a csendes-óceáni polinéz szigetvilágból, Tongáról ér-

A kolontári tragédia iránt érdeklődő tongai asszonyok New Yorkban

A SZERZŐ FELVÉTELE

■ B. PINTÉR MÁRTA

„A mi felelősségünk, hogy ezt megismerjük”

Széljegyzet február 25-éhez,
a kommunizmus áldozatainak emléknapjához

■ ÁMON ANTAL

Egyre világosabbá válik, hogy szakadék tátong a kommunisták bűneinek nyugat-európai megítélése és a kommunista uralmat túlélt kelet-európaiak tapasztalatai között. Erre utalt *Rétvári Bence*, a Közigazgatási és Igazságügyi Minisztérium államtitkára, amikor (a vörös csillagot nyilvánosan viselő *Vajnai Attila* ügyére célozva) így fogalmazott: „A magyaroknak csalódníuk kellett amiatt, hogy akit Magyarországon önkényuralmi jellkép viseléséért elítélnek, azt Strasbourgban felmentik.”

Az erről szóló tudósítás így folytatódik: „Az államtitkár szerint a nemzeti és a »nemzetközi szocializmus« között nem sok különbség van, az egyik faji, a másik osztályalapon diszkriminál, de ugyanolyan pusztítást végzett, és a lényeg mindkettőnek az embertelensége. Mint mondta, azt gondolták, amikor elindultak az eljárások, hogy mindenki számára ugyanúgy a diktatúra jellképe a vörös csillag, mindenkinek ugyanazt a szörnyűséget jelenti a kommunizmus, és senkinek se kell elmagyarázni, hogy ezen jellképek jegyében mennyi borzalmat követtek el Közép-Európában. Rétvári Bence szerint a strasbourgi állásfoglalás jól jelzi, mit kell tenni: nem várhatjuk el a nyugat-európai népektől, hogy pontosan ismerjék a kommunizmus rémtetteit, tudják, mit szenvedtek el a közép-európai népek – mutatott rá, hozzátéve: a mi felelősségünk, hogy ezt megismerjük.” (*Index.hu*, 2011. november 3.)

Az alábbiakban néhány olyan adatot és forrásművet idézek, amelyek ismerete bennünkben – a kommunista rendszer túlélőit – segíthet a tisztánlátásban és annak a felelősségnek a gyakorlásában, amelyről Rétvári államtitkár beszélt.

Az Európára legveszélyesebb „megagyilkos” birodalom a szovjet volt. Összes áldozatának, az idő előtti, erőszakos halált szenvedetteknek a pontos számát sohasem fogjuk megtudni. Csak becslések léteznek. Egy ilyen, egész könyvvel alátámasztott becslés szerint a szovjetunióbeli kommunisták áldozatainak száma 61 millió 911 ezer lélek.¹

R. J. Rummel, a Hawaii Egyetem professzora könyvében részletes adatokat közöl a szovjet kommunisták által meggyilkoltak számáról, külön megadva a szovjethatalom egyes korszakaiban áldozatul esettek számát (*1. táblázat*).

Az adatokból kiderül, hogy amikor a Szovjet-Oroszország a történelemben először elérte Magyarország

	Az áldozatok száma (fő)
A polgárháború időszakában (1917–1922):	3 284 000
A NEP-korszakban (1923–1928):	2 200 000
A kolhozosítási periódusban (1929–1935):	11 440 000
A nagy terror periódusában (1936–1938):	4 345 000
A második világháború alatt, 1939 és 1941 júniusa között:	5 104 000
A második világháború alatt, 1941 júniusa és 1945 között:	13 053 000
A háború végétől Sztálin uralmának alkonyáig (1945–1953):	15 613 000
A posztsztálinista korszakban (1954–1987):	6 872 000
Összesen:	61 911 000

1. táblázat

történelmi határait a Kárpátoknál, 1938-ban Kelet-Lengyelország megszállásával, már több mint 21 millióra rúgott az áldozatainak száma. Ezután lépett be Magyarország az Antikomintern Paktumba. Mire pedig – a kassai és rahói légitámadásokat követően – Magyarország hadiállapotban lévőnek tekintette magát 1941-ben, ez a szám meghaladta a 26 milliót.

A gyilkolási világcúcsot azonban nem a kommunizmus őshazája, hanem a legnépesebb tanítvány tartja. A véres pálmát ugyanis a kommunista Kína viszi el 73 237 000 áldozattal.²

Az alábbi, tíz gyilkos kommunista országra vonatkozó becslések forrása *Chris Banescu* összeállítása³ (*2. táblázat*):

	Az áldozatok száma (fő)
Korea:	3 163 000
Kambodzsa:	2 627 000
Afganisztán:	1 750 000
Vietnam:	1 670 000
Etiópia:	1 343 610
Jugoszlávia:	1 072 000
Mozambik:	700 000
Románia:	435 000
Bulgária:	222 000
Angola:	125 000

2. táblázat

További kilenc országban a kommunisták áldozatainak száma 100 000 vagy annál kevesebb.

Egyre bővülő irodalma van a kommunizmus és a náciizmus mint totalitárius rendszerek összehasonlításának. A két totalitárius rendszer még a zsidókhoz való viszony tekintetében is hasonló volt egymáshoz, azzal a különbséggel, hogy *Sztálin*, *Hitlerrel* ellentétben, nem verte dobra szándékait, hanem csendben „tette a dolgát” a saját társadalma elleni hadviselésben:

„A nagy terror idején Sztálin agitátorai felkorbácsolták az antiszemita előítéleteket, tetőfokára hágott a zsidóellenesség. Érdekes módon míg a világ a náci Németország háború

előtti zsidóellenes törvénykezésére és a zsidóüldözésekre koncentrált, Sztálin valójában megsemmisített 500-600 ezer zsidót; a tisztogatások tízmilliónyi áldozata között jóval többen voltak, mint amekkora az arányuk volt a Szovjetunió népessége körében.”

A népirtás végig folytatódott a negyvenes években is, tekintet nélkül arra, hogy a zsidók valójában hitű kommunisták, cionisták vagy teljesen politikamentesek voltak-e. „A cionisták egész generációja pusztult el a szovjet börtönökben, táborokban és száműzetésben” – írta *dr. Julius Margolin*, akit 1940-től különböző koncentrációs táborokban tartottak fogva a Balti-, illetve a Fehér-tenger közelében. Ő mondta azt is, hogy „a külvilágból senki, még a cionista társak sem siettek megmentésükre”.⁴

A második világháború után újra erősödő antiszemita kampány alatt már tervben volt a zsidók erőszakos áttelepítése a 36 ezer négyzetkilométeres kelet-ázsiai területre, Birobidzsánba, a kínai határra. Ezt végül Sztálin halála (meggyilkolása) akadályozta meg.⁵

A kommunizmus társadalmi veszélyessége két fő jellegzetességében áll, ezek egyedülállóvá teszik:

1. A hatalmat megszerző kommunisták – *Lenin* tanításának megfelelően – *a saját társadalmaik ellen vívnak könyörtelen háborút*, mert a belső – vélt vagy valós – ellenséggel való leszámolás nélkül nem szabad a külső ellenségekkel, a kapitalista és „imperialista” hatalmakkal szemben háborút nyitni.

2. Azt viszont Lenin sem tiltotta, hogy a kommunizmust háború nélkül exportálják onnan, ahol lábukat már megvetették, ha egyszer háborúval még nem lehet, vagy nem is kell. Erre az ad lehetőséget, hogy *a kommunista hatalomtechnika minden további nélkül exportálható* a világ bármely sarkába, ahogy ez meg is történt Kubától Koreáig. Elég néhány tanácsadó, egy pár kommunista önképzőkör és egy pártsejt, mely a guruló rubeleket elfogadja és felhasználja a gyűlölet és az irigység propagandájára.

Valószínűleg ezen exportálhatóság aggasztotta Churchillt, amikor a második világháborúból felocsúdva 1946. november 2-án az angol alsóházban kijelentette: „We killed the wrong pig.” Azaz: „A rossz disznót vágtuk le.”

A szerző újságíró, az SBS ausztrál közszolgálati rádió magyar nyelvű adásainak nyugalmazott főszerkesztője

Író helyett lelkész

Utcát neveztek el Dedinszky Gyuláról

► Hamarosan újabb utcanévtáblára kerülhet evangélikus lelkész neve Békéscsabán. A városi önkormányzat közgyűlése február 22-én ugyanis arról döntött, hogy az eddig *Peter Jilemniczky* szlovák író-újságíró nevét viselő közterület *Dedinszky Gyula* lelkész-néprajzkutató nevét kapja meg. A közelmúltban lépett hatályba az a törvénymódosítás, amely szerint a helyi önkormányzatok kötelesek átnevezni a 20. századi önkényuralmi rendszerek eseményeiről, valamint emblematisz személyeiről elnevezett közterületeket. Ez azt jelenti, hogy több tucat településen végleg lekerülhet a Felszabadulás utcát, Vörös Hadsereg útját vagy Karl Marx teret jelölő tábla a házfalakról.

A békési megyeszékhelyen első körben négy közterület átnevezéséről döntöttek. Peter Jilemniczky (1901–1949) neve íróként és publicistaként vált ismertté Csehszlovákiában. 1926 és 1928 között a Szovjetunióban élt, neve összeforrt a csehszlovák pártállami rendszerrel.

Dedinszky Gyula (1905–1994) Dunagálason született, édesapja itt szolgált harminc éven keresztül evangélikus lelkészként. 1923-ban érettségizett Békéscsabán, és addigra már szlovákul, magyarul és németül is tökéletesen beszélt. A soproni evangélikus teológián tanult, és magyar hallgatóként elsőként tölthetett el 1927-ben egy évet a helsinki egyetem teológia szakán. Lelkészig szentelését követően Kiskőrösön szolgált, majd Ipolyvecére, onnan Szarvasra került.

Egy évtizedes ismételt kiskőrösi szolgálat után, 1942-ben hívták Békéscsabára. 1948-ban – politikai nyomásra – megfosztották egyházi tisztségétől, fél évre a gyülekezeti szolgálatról is eltiltották. Nyugdíjba vonulásáig, 1972-ig háttérbe szorított lelkészként dolgozott.

Békéscsabán hamar néprajzi, nyelvi, helytörténeti kutatásokba kezdett. Tanulmányaiban feldolgozta a csabai nép hétköznapijait, ünnepeit, a szlovákság hagyományait, összegyűjtötte a város vidám anekdotáit.

Az Evangélikus Teológiai Akadémia díszdoktori címmel tüntette ki.

Leggyakrabban idézett munkájában Dedinszky a csabai kolbász történetét és a kolbászkészítés ősi receptjét mutatja be. Ezt írja: „Nemhiába ilyen finom csemege a

csabai vastag kolbász, de van is annak becsülete, mindenki által szívesen fogadott ajándék. Ha a békéscsabai gazdacsalád valakit meg akart tisztelni, ügyvédjét, orvosát vagy más vidékről való vendégét, akkor igen gyakran kolbászt adott neki. A családban elvégzett szolgálatért a lelkész és tanító is részesülhetett ilyen kolbásztólában, vagyis kolbász tiszteletdíjban.”

Az utcaátnevezésről szóló előterjesztés azzal indokolja a névválasztást, hogy Dedinszky személye és munkássága jól tükrözi a város szlovák és magyar gyökereit, ráadásul az átnevezett utcában található a csabai szlovák óvoda és iskola.

A csatornaparton található Ligeti Károly sor elnevezése *Ligeti sorra* változik, Gerla településrész főtere Marx tér helyett *Wenckheim Károly tért*ként kerül a térképekre, míg a Tanácsköztársaság eseményeire emlékeztető *1919-esek tere Boczkó Dániel tere*re változik.

Ez utóbbinak is van evangélikus vonatkozása. *Boczkó Dániel* (1789–1870) földbirtokos, kormánybiztos ugyanis annak a Boczkó Dániel evangélikus lelkésznek a fia, aki Szarvason a templomépítő *Tessedik Sámuel* lelkésztársa volt.

A fiatal Boczkó Pozsonyban véggezte a jogi fakultást. Először Szarvason, majd Békéscsabán lett a lutheránus gyülekezet felügyelője. 1849 februárjában *Kossuth* kinevezte Erdély teljhatalmú kormánybiztosává. A szabadságharc bukása után börtönbe zárták, ahonnan csak 1856-ban szabadult ki. A Bach-korszak bukását követően országgyűlési képviselőként vett részt a közéletben.

■ –ó –ő –A

HÍRDETÉS

Hitmélyítő hétvége Piliscsabán

Szeretettel várunk minden érdeklődőt az EKE (Evangélikusok Közössége az Evangéliumért) és a Fébé egyesület közös rendezésű hitmélyítő hétvégéjére Piliscsabára, a Béthel Missziói Otthonba március 15–17. között. A hétvége fő témája: *Van-e örök élet? Személyes életünk jövője*. Jelentkezni és informálódni az EKE Evangéliumi Alapítványnál a következő címeken lehet: 1068 Budapest, Szondi u. 95. I/1.; ekeal@free-mail.hu; eke.lutheran.hu.

Házaspárok családós hétvégéje

Szeretettel várunk házaspárokat – családjukkal együtt is – március 8–10. között Piliscsabára, a Béthel Missziói Otthonba az Evangélikusok Közössége az Evangéliumért által házaspároknak szervezett családós hétvégére.

A hétvége témái: *A világban lenni, de nem azonosulni vele. A keresztyén házasság és család az elkülönülés és a közösségvállalás feszültségében. Mit jelent céltudatos és öntudatos keresztyénként élni?*

Jelentkezni és informálódni az EKE Evangéliumi Alapítványnál a következő címeken lehet: 1068 Budapest, Szondi u. 95. I/1.; ekeal@free-mail.hu; eke.lutheran.hu.

FIZESSEN ELŐ LAPUNKRA!

Források:

1. R. J. Rummel: *Lethal Politics: Soviet Genocide and Mass Murder since 1917*. Transaction Publishers, New Brunswick, N. J., 1990.
2. R. J. Rummel: *China's Bloody Century: Genocide and Mass Murder since 1900*. Transaction Publishers, New Brunswick, N. J., 1991. Továbbá Rummel korrekciója 2005-ben, amelynek elérhetősége: <http://www.hawaii.edu/powerkills/NOTE5.HTM>
3. *The Communist Holocaust*: <http://www.orthodoxytoday.org/blog/2010/03/the-communist-holocaust/>
4. Louis Rapoport: *Stalin's War against the Jews*. The Free Press, New York, 1990, 54. o.
5. Alexander Rashin: *Why Didn't Stalin Murder all the Jews?* Liberty Publishing House, New York, 2003.

MINDENNAPOK HITE

GÉMES ISTVÁN

Egészség mindenáron? Mivel erről kórházi ágyon kezdtem el gondolkodni, mi sem természetesebb, mint hogy azonnal, minden této­vá­zás nélkül igent mondtam. Szeretnék mielőbb megszabadulni innen, mégpedig egészségesen. Gondolom, ezt senki nem veheti zokon tőlem. Hát nem úgy zárunk-e csaknem minden üdvö­zetet, hogy jó egészséget kívánunk egymásnak? Tesszük ezt azzal a megokolással, hogy „az egészség a legfontosabb”, vagy: „hogya egészség nincs, szinte elviselhetetlenné válik az élet”.

Ám olykor elemélkedem azon is, hogy az emberiség történetében fontos személyek közül többen betegek, szenvedők voltak – és mégis csodálatosat alkottak. Elég talán csak *Luthera* gondolni, aki – főleg élete utolsó szakaszában – folyton betegeskedett, hasonlóan a gyomorbeteg *Kálvinhoz*. Vagy a protestantizmus legnagyobb, evangélikus énekköltőjére, *Paul Gerhardtra*, aki szenvedések, veszteségek sorozata ellenére írta gyönyörű énekeit. Nem a szenvedé­sen szenvedve, hanem egyedül Istent dicsérve. *Beethovenről* tudjuk, hogy legjobb műveit maga már soha nem hallotta, hiszen elveszítette a hallását.

Ezek az emberek nem vártak arra, hogy előbb makkegészségesek legyenek, s majd csak akkor hozzanak létre valami rendkívülit? Úgy tűnik, nem! Betegségük, szenvedésük sem akadályozta meg őket abban, hogy nagyot alkossanak.

Egészség mindenáron? Vagy félezer württembergi evangélikus lelkészt döb­bentett meg egy római katolikus teológus – aki egyben gyakorló orvos és lélekgyógyász is – Bad Mergentheimben tartott előadásával. Bad Mergentheim az a város, amely szereti magát a württembergi egészségügy fellegvárának nevezni, mert ott szinte minden az egészségügy körül forog: rendelők, klinikák, szanatóriumok sorakoznak egymás mellett.

Dr. Lütz azt állította, hogy mai társadalmainkban az emberi érdeklődés középpontjába már régen az egészség ügye került – az egyre halványuló vallás helyére. Mi mindenáron egészségesek akarunk lenni és maradni, ez a célunk – és nem az üdvösség. Ezt nevezte az előadó „egészségvallásnak”, mert az egészség ügyének sokkal odaadóbban hódolunk, mint Istennek vagy Jézus Krisztusnak.

Ideje elgondolkoznunk ezen a megdöb­bentő állításon akkor, amikor a gyakorlatban mi is azt valljuk, hogy a legfőbb jó az egészség. Közben észre sem vesszük, hogy Jézus Krisztusnak erről ellenkező véleménye volt. Ő éppen szenvedésével és szegyetlenjes halálával váltotta meg a világot – legalábbis a Szentírás tanúsága szerint.

Egészség – mindenáron? Engedtesék meg nekem, hogy ezzel kapcsolatban elmondjam azokat a gondolataimat, amelyek a kórházi ágyon eszembe ötlöttek. Hátha hozzásegítenek a kérdés valamelyes tisztázásához.

Bevallom, a kórházban töltött csaknem hat hét alatt napi imádságaimból sosem hiányzott Jeremiás kérése: „*Gyógyíts meg, Uram, akkor meggyógyulok...*” (Jer 17,14) Szilárdan tartotta magát bennem a hit, hogy egészségem, gyógyulásom – végső soron – valamiképpen Isten ügye is. Volt ebben némi együgyű naivság is, hisz tudtam, milyen sok függ az or-

vosok tudásától, felkészültségétől, sőt hangulatától, no meg a tabletták­tól. Amikor például az egyik orvos úgy tett, mintha nem hallotta volna a professzora utasítását, vagy amikor elmulasztottam egy tableta lenyelését, ennek rögtön igen emberszagú következményei voltak. Nehezen lehetett volna hát arra hivatkozni, hogy bár én nem tartottam be az utasításokat, Isten majd ennek ellenére is gondoskodik a gyógyulásomról. Úgy érzem mégis, hogy az egészségem vagy betegségem azon az alapon

Isten ügye is, hogy ő adta az engem hordozó testemet, és bízta rám a gon­dozását. Ha én ezt nem vettem komolyan, sőt ellenében tettem, akkor azért magam vagyok felelős – senki másnak, mint az ajándékozó Istennek. Ez a gondolatmenet menthet meg attól a sokszor babonás hiedelemtől, miszerint Isten bocsátja ránk a betegséget, akár mint próbatételt, akár mint büntetést.

Hogy Isten engem betegséggel akarna térdre kényszeríteni, ezt olyan abszurd gondolatnak tartom, amely ellen minden porcikám hevesen tiltakozik. Tudom, hogy a Biblia ismerői ennek azzal szeretnének ellentmondani, hogy utalnak az ószövet-ségi Jóbra, akiről a neve alatt szereplő könyv úgy beszél, mint akit Isten éppen próbatételként szolgáltatott ki a sátánnak. S bár *Jób könyve* „hepi­enddel” végződik, mégsem szabad el­felejtenu­nk, hogy Jób fejezeteken át kínlódik a szenvedés, a betegségek, a sorscsapások súlyos problémájával. Nehéz is szenvedéseinket és beteg­segeinket összeegyeztetni a jó és gondviselő Istenbe vetett hitünkkel.

A magam töprengéseiben inkább ahhoz a bibliai üzenethez jutottam el, hogy Isten ugyan nem ment meg eleve a szenvedésektől, de ha azok jönnek, egészen biztosan segít elhordozásukban. Remélhetőleg ő vezeti például az operáló orvos kezét – amiről most is meggyőződtem! –, bennem pedig mozgósítja ellenálló erőimet, és segít ébren tartani gyorsan fogyatkozó türelmemet. S mindkettőt a saját, fontos ügyének tekinti. Nekem az efelőli bizonyosság adott erőt.

Mint említettem, kórházi tartózkodásom alatt többször eszembe jutott Jeremiás prófétának ez a könyörgése: „*Gyógyíts meg, Uram, akkor meggyó-*

gyulok...” Időközben azonban az is fel­ tűnt, hogy ehhez a mondathoz ő még egy másikat is hozzátoldott: „...*szaba­ díts meg, akkor megszabadulok...*”

Vajon miféle értelem rejtőzhet ebben a gyakorlati ismétlésben? Azonos lenne a gyógyulás a szabadulással? Ismerem az ószövetségi gondolkodás egyik jellemzőjét: kimond egy mondatot, amelyhez hozzáfűz egy másikat, hogy ezáltal az első monda­nivalóját még jobban hangsúlyozza és megerősítse. Akkor ez állna Jeremiás mondatára is? Gyógyulást kér

ben is. Az egész történet folyamán a béna egy mukkot sem szól. Annál be­szédesebbek azonban a baráti sze­mek. Azt tükrözik, hogy fogyatékos társuk ügyét a Mester egészen bizto­san a magáévá teszi.

Nem akarom itt sem túlfeszíteni a húrt. De amikor tőlem már csak bosszankodás, sőt valamiféle aggódó lázadás tellett, mellettem álltak azok a sokak, akikről tudtam-tudom, hogy gyógyulásomért igen sokat imádkoztak. Valahányszor meglátogattak, felhívtak, szinte egybehangzóan mond-

ták el, hogy imádságaikban hordoznak. Mindenekelőtt hitetársam nem győzte teljes határozottsággal állítani, hogy Isten a jelen nehézségeken is átsegít. Úgy, ahogy megígérte, hogy segít a terhek elhordozásában.

Azt gondolom, nagyfokú rövidlátás úgy gondolni, hogy elég az orvosi-technikai beavatkozás ahhoz, hogy meg is szabaduljunk. Lehet, hogy sok jó igyekezet, együtt járva az orvos szakmai felkészültségével, tényleg meggyógyítja szervi-testi bajainkat. Ezért köszönet illeti a lelkiismerete­sen dolgozókat. De ez még nem jár feltétlenül szabadulással. Ahhoz – úgy tűnik – sok rámenős barát is kell, akiknek imádságos hitére néz rá Jé­zus, és látja meg bennük a szilárd meggyőződést, hogy segít az Úr.

Eddig is sokat imádkoztam bete­geinkért. Miután ennek „hasznát” (Jak 5,16) most magamon is megta­pasztalhattam, talán még buzgóbban teszem ezt a kedves kötelességemet a jövőben is.

Remélhetőleg nem vétünk a ma ural­kodó szokás ellen, mely szerint nem társalgási téma nálunk a halálról – fő­leg nem a sajátunkról – beszélgetni, ha mi most mégsem hagyjuk említet­lenül. Meg kell azért jegyeznünk – minden bennünk munkálkodó eluta­sitási mechanizmus ellenére is –, hogy vannak tények, amelyek fölött mégoly felvilágosodottan sem huny­hatunk szemet. Ilyen például az, hogy nem minden beteg hagyja el élve a kórházat, az öregotthont, az el­fekvőt. S a halál előhírnöke lehet a be­tegség. Ezzel is számolni kell.

Valahányszor Maulbronnban jár­tam, a ciszterciek világörökséggé nyil­vánított volt kolostorában, mindig is megilletődve álltam meg a kerengő

egyik sarkában levő szűk ajtó előtt. E mögött volt az átlagosan huszonnégy évet megélt egykori szerzetesek beteg­szobája. Ennek szemközti, túloldali ajtaja már közvetlenül a temetőjükre nyílt. Aki tehát a betegszobába ke­rült, csak ritkán térhetett vissza a szerzetesi élet mindennapi rutinjába.

Egyvalamiben azonban mégis előnyben voltak velünk szemben ezek a fiatalok. Gyéren, de vannak fel­jegyzések arról, hogy ők nem úgy gondolták, hogy a betegszobából a te­metőbe kerülve örök feledésben me­rülnek el. Mert hittek abban az életben, amelynek Isten megígért orszá­gában ők már most a részesei. Meggyőződéssel állíthatjuk, hogy ők is biztosan könyörögtek Jeremiás sza­vaival: „*Gyógyíts meg, Uram...*” De azt is, hogy hozzátették a megerősítő második mondatot is: „...*szabadíts meg, akkor megszabadulok...*”

Meghalhattak huszonévesen, de szilárdan hitték, hogy ezzel távolról sincs vége az Isten adta életnek. Ez volt a reménységük, s ezért dicsérték Istent. Ők örök életben gondolkoz­tak, és – Pál apostollal szólva – val­lották: „...*nekem az élet Krisztus, és a meghalás nyereség.*” (Fil 1,21) Azaz nem húsz-harminc évben mérték az életet, hanem az örökkévalóság ha­ tártalanságában és annak fényében.

Az említett dr. Lütz így piszkáló­dott előadásában: „Mindenkí tudja ma is, hogy esetleg madárinfluenzába, marhavészbe, AIDS-be vagy va­lami másba hal bele. S bár az örök élettel nem számolunk, de meghal­ni azért egyikünk se szeretne.” Én pe­dig hozzáteszem: mert esetleg félünk, hogy utána a nagy semmi következik?

Ezen is volt időm elgondolkodni. Mennyit loholunk és kaptatunk, csak hogy ebben az életben maradjunk. De feltétlenül egészségesen! S amikor egy-egy betegség, nem várt baleset közbejön, bizony hamar keletkezik nálunk rövidzárlat: mindenáron ehhez az élethez ragaszkodunk. Bármí áron. Görcsösen. Ezt nevezte az elő­adó „egészségvallásnak”.

Örülök, hogy Isten segített hordani a terheket. Hálás vagyok minden megtapasztalt támogatásért. De azt is köszönöm, hogy Isten eszembe jut­ tatta a maulbronni betegszobát, amelynek kitarult ajtaján nemcsak a halál, hanem az örök élet kapuján is át szabad majd lépnem. Kegyelemből.

A Jézushoz hozott fogyatékos­ t már ezzel a megelőlegezett örömhí­rel fogadta Krisztus: „*Bízzál, fiam, megbocsáttattak bűneid.*” (Mt 9,2c) S a piszkálódó ellenfelekkel szemben ragaszkodott ahhoz, hogy a bűnbo­csánattal az örök élet kapuját tárja ki Isten a béna előtt. Fölvehette nyoszolyáját, hazamehetett egészségesen. De Jézus ezt is csak időre adta neki, s ha ez lejárt, a megbocsátás végleg megnyitotta előtte oda az utat, ahol Istent dicsőítheti majd a megváltot­ tak seregében. Ezt kezdheti már most a megszabadulás örömeiben.

Ezt is megpróbáltam végiggondol­ni, és reménységgel élem meg gyó­gyulásomat. Újabb ajándék ez – az örök élet fényét már most előrevetít­ő, világoltató erejével: „...*aki hisz ab­ban, aki elküldött engem, annak örök élete van... átment a halálból az életbe.*” (Jn 5,24)

Ehhez adjon Isten reménységet – akár egészségben, akár betegségben.

A szerző a Württembergi Magyar Protestáns Gyülekezet nyugalmozott evangélikus lelkésze

Beiktatás felkiáltójellel

► Ha egy gyülekezet egyetlen tagja sem jelenik meg búcsúzó lelkészének új szolgálati helyén a beiktatáson, az legalábbis kérdőjeles. Ha néhányan ott vannak, azt természetesnek kell venni, az után lehet pontot tenni. Ha azonban egy gyülekezet mintegy negyven tagja hajlandó búcsúzó lelkésze kedvéért nyolcszáz kilométert busszal vagy kocsival utazni, a téli hidegben egy teljes hétvégéjét feláldozni, sőt még egy nap szabadságot is kivenni csak azért, hogy elkísérhesse őt új szolgálati helyére – nos, annak már felkiáltójel jellege van! Márpedig ez történt február közepén, amikor a soproni evangélikus gyülekezet népes delegációja utazott a Hannover melletti Peinébe, hogy részt vehessen a volt soproni német lelkész, *dr. Volker Menke* esperesi beiktatásán.

Az *Evangélikus Élet* február 10-i száma adta hírül, hogy Volker Menke búcsúzik Soprontól. A Bajor Evangélikus Egyház megbízásából tizenegy évet élt a városban, és végzte a német nyelvű szolgálatokat: istentiszteleteket, áhítatokat, hittanórákat, közösségi alkalmakat tartott nagy szeretettel, humorral és lendülettel. Megbízatása lejártával választották meg a peinei egyházmegye szuperintendensének és a helyi Szent Jakab gyülekezet lelkészének.

Az ünnepség soproni résztvevői szombat este érkeztek Peinébe, ahol a gyülekezeti tagok fogadták őket vendégként házukba, majd vasárnap délelőtt városnézést szerveztek számukra.

A beiktatási istentiszteletre február 16-án, vasárnap délután került sor Peine különleges hangulatú, dúsan festett neogótikus templomában. A beiktatást *Eckhard Gorka* tartományi szuperintendens végezte. Volker Menke böjt 1. vasárnapjának igéje, Lk 22,31–32 alapján arról szólt prédikációjában, hogy mindannyiunknak vannak, lehetnek emberi gyarlóságai, Jézus azonban mellettünk áll, könyörög értünk, és ezekkel a gyengeségekkel együtt akar bennünket használni.

A beiktató istentisztelet után a város kultúrtermében, a Forumban kávé és sütemény mellett folytatódott a köszöntések, közöttük elhangzottak *dr. Gimesi Szabolcsnak*, a Soproni Egyházmegye felügyelőjének jókívánságai is.

Megható volt látni, hogy a fogadó gyülekezet milyen nagyra értékelte a soproniak volt lelkészük iránti szeretetét. Nemcsak a vendéglátásban érződött ez a figyelmes-

ség, hanem az istentiszteleten is. A beiktatást végző Eckhard Gorka magyarul köszöntötte a magyarországi vendégeket, a beiktatáson áldást osztó tizenegy lelkész és laikus között pedig hárman is voltak soproniak: a gyülekezet német gondnoka, *dr. Farsangné Bérczi Márta*, *Gabnai Sándor* esperes és e sorok írója.

A fogadó gyülekezet megértette a jelzést: szerethető és szereteteli embert kaptak az egyházmegye élére – fogadják olyan szeretettel, ahogyan a soproniak engedik őt további útjára!

■ HEGEDŰS ATTILA
igazgató lelkész (Sopron)

Dr. Volker Menke (balra) az iktatást végző Eckhard Gorka társaságában

FOTÓ: HÁRIS VINCENE

Amerikai betérő a roma szakkollégiumba

A nyíregyházi Evangélikus Roma Szakkollégium vendége volt kedden az Amerikai Egyesült Államok budapesti nagykövete, *Eleni Tsakopoulos Kounalakis*. A látogatás apropóját az a konferencia adta, melyet az Emberi Erőforrások Minisztériuma és a Türr István Képző- és Kutatóintézet *Tettekben az esély* címmel rendezett a szabolcsi megyeszékhelyen a társadalmi felzárkózás aktuális kérdéseiről.

A romák integrációjának ügye iránt elkötelezett amerikai diplomatát *Molnár Erzsébet* lelkész, az intéz-

mindenféle gyűlöletet és rosszindulatot elképzelhetetlennek tartunk. Fel is emeljük ellene a szavunkat. Az evangélikus „meghívó egyház”, amely mindenkit nyitott ajtóval, derűvel és toleranciával fogad, s amely egyház épp ebben az esztendőben a *reformáció és tolerancia* mottó köré szervezi rendezvényeit, kiadványait.

Az ökumené jegyében ráadásul azt sem várja el a roma szakkollégiumot fenntartó egyház, hogy a hallgatók tagjai legyenek. De azt igen, hogy vigyék tovább szellemiségét és gyakorlatát.

BALÁZS ATTILA FELVÉTELE

mény vezetője tájékoztatta a szakkollégiumban folyó munkáról, az értelmiségivé váláshoz elengedhetetlenül szükséges segítő tevékenységről.

A szakkollégiumot fenntartó Magyarországi Evangélikus Egyházzal szólva *dr. Fabiny Tamás*, az Északi Egyházkerület püspöke arra emlékeztetett, hogy egy zavart értékrendű társadalomban az egyházaknak egyértelműeknek kell lenniük, és az evangélikus egyház az: közösségünkben

A nagykövet távozását követően nem ért véget az együttlét, a roma szakkollégium hallgatóinak figyelmébe *Sztojka Attilára*, az EMMI Területi Felzárkózási Ügyek Osztályának vezetőjére irányult, aki saját életútjáról szólva arról beszélt, hogy cigány értelmiségiként is meg kell maradniuk közösségükben, hogy valóban segíthessenek a hazai cigányság felemelkedésében.

■ – VESI –

SZEPTEMBERBEN EVANGÉLIKUS ÓVODA INDULHAT BÉKÉSCSABÁN?

Boldog elsősök járnak a csabai evangélikus általános iskolába

► Sikeres félétvet zárt a Békéscsabai Evangélikus Általános Iskola, Gimnázium, Művészeti Szakközépiskola, Kollégium és Alapfokú Művészetoktatási Intézmény alsó tagozata, amely tavaly szeptemberben két első osztállyal indult.

Régi vágya volt az iskola vezetésének, hogy évente egy-egy újabb évfolyam beindításával négy év alatt teljessé tegye a képzést, így Békéscsabán az evangélikus oktatás az elsőtől a tizenharmadik évfolyamig lesz elérhető (korábban ötödikesek voltak a legfiatalabb diákok). Sőt ha minden a tervek szerint halad, ez év szeptemberétől megkezdni munkáját az evangélikus óvoda is.

Tavaly tavasszal már a nyílt napokon is sejteni lehetett, hogy nagy az érdeklődés az első osztály iránt. Olyannyira, hogy a jelentkező ötvenkét kisgyermekkel végül a tervezett egy helyett két osztály kezdte meg munkáját – mesélte az *Evangélikus Életnek* *Pappné Hüttner Csilla* tanítónő, az alsó tagozat munkaközösség-vezetője.

A kicsik a patinás főépület szomszédságában lévő, frissiben megvásárolt és korábban szakképzés céljaira használt épületben tanulnak Pappné Hüttner Csilla és Kondor Klára, valamint Kvaszné Fábán Enikő és Tóth Erika tanítónők lelkiismeretes munkája és az iskola vezetésének támogatása mellett folytatni nyugodt és kiegyensúlyozott körülmények között.

– Következtesen, szeretettel és differenciáltan nevelünk. Ez utóbbi azt jelenti, hogy a lassabban haladók és a jobb képességekkel bírók egyaránt számukra megfelelő feladatokat kapnak az órákon, mindenből a legjobbat akarjuk kihozni – mondta el az alsós munkaközösség vezetője, aki huszonöt éve tanít Békéscsabán. Büszkén mesélte, hogy mindkét osztály nevelői hasonló szemlélettel, maximális erőbedobással dolgoznak.

A gyerekek tizenegy óvodából érkeztek, külvárosból és belvárosból egyaránt, de még szomszédos településekről is hoztak kicsiket. Jó kezdeményezésnek tűnik, hogy a közel-múltban meghívták azokat az óvónőket, akik óvodáskorukban foglalkoztak a tanulást itt, ebben az új iskolá-

Rajzóra a békéscsabai evangélikus általános iskola első osztályában. A kép jobb szélén Pappné Hüttner Csilla tanítónő.

A SZERZŐ FELVÉTELE

ban megkezdő gyerekekkel. Tudatosították bennük, hogy közösek a sikereik, hiszen a kicsik nagyon gondos felkészítést kaptak az iskolára.

– A mindennapok pedagógiájában a pozitív megerősítést gyakoroljuk, kevésbé a büntetést. Sokat beszélgetünk, és kollégáimmal igyekszünk az emberi értékeket személyes példánk alapján átadni. A gyerekek ebben a korban még nagyon nyitottak, például könnyen átveszik az oktatás egyházi jellegéhez kapcsolódó szokásokat a köszöntésben, az étkezések előtti imádkozásban. Nagy nyugalmat ad a napi munkához, hogy imával indítunk. Így azok a gyerekek is lenyugodva kezdenek a napot, akik kevésbé rendezett családból érkeznek,

vagy viselkedészavarral küzdenek, sajátos nevelési igényűek – mondta el Pappné Hüttner Csilla.

A gyerekeknek természetes a felekezetiüknek megfelelő hitoktatást is biztosítja az iskola. De más is: szabadidős elfoglaltságként szivacskezilabdázhatnak, focizhatnak, bábszínházat látogatnak, és sokan élnek a művészeti képzés lehetőségével is az alapfokú művészeti iskolában.

Igazán kedves színfoltját jelenti az iskola életének, amikor ezek a hat-hét éves gyerekek bekapcsolódnak a „nagyok” életébe: a tanévnyitón például együtt vonultak be a templomba a tizenharmadikos végzősökhöz, és a nagy egyházi ünnepeken is együtt vannak.

■ SZEGFŰ KATALIN

Kolarovszki Zoltán igazgatót az első osztályokról és a jövőről kérdeztük

– Az elsős osztályok indításakor fokozott érdeklődés nyilvánult meg iskolánk iránt. Úgy tűnik, reális esély van arra, hogy szeptemberben újabb két első osztályt indíthassunk. Ebben a sikerben döntő része lehet annak, hogy az iskolánkban folyó képzésnek jó a híre.

Fontos számunkra, hogy szakmai és erkölcsi értelemben egyaránt a legmegfelelőbb pedagógusokat válasszuk ki. A hat-hét évesek megjelenése egészen új jelenség, nagy múltú iskolánkban ilyen kicsi gyerekek korábban sosem tanultak. Valahogy vidámabb lett az is-

kola általuk, hiszen szívük, lelkük nyitottabb, nevelhetőbbek, és a szülőkkel is intenzívebb a kapcsolatunk. Az ilyen korán megkezdett misszió több reménnyel kecsegtet, oktatásuk egyben befektetés a jövőbe.

– Szeptembertől valóban megkezdheti munkáját az evangélikus óvoda?

– Kilencven százalék az esélye, hogy elindulhat az óvoda egy vegyes csoporttal. Ehhez el kell készülnie az átépítésnek az érintett iskolaépületben, szükség van kellő számú érdeklődőre, akik ide íratják gyermeküket, és működési engedélyt kell szereznünk. Azon dolgozunk, hogy megtaláljuk az óvodába készülő gyermekek szüleit: megkerestük azokat, akiket három éve kereszteltek a városban, valamint a már iskolánkba járók testvérei, rokonsága is biztos háttérrel ad. A miénk lehet az első egyházi fenntartású óvoda Békéscsabán.

A Magyar
Egyházzenei
Társaság
XI.

kongresszusa

*Liturgikus teológia
ma*

► A Magyar Liturgikus és Egyházzenei Intézet és a Magyar Egyházzenei Társaság szervezésében március 14–16. között rendezik meg a Magyar Egyházzenei Társaság XI. kongresszusát. A rendezvény helyszíne: Budapest VI. ker., Városligeti fasor 42.

Miközben évekig azt hitték, hogy az istentisztelet, a liturgia elavult műfaj, mára nyilvánvalóvá lett: ez az egyházi élet szíve-közepe. Kérdés, hogy tudunk-e jól élni az istentisztelet ajándékával és lehetőségével. A kiüresedő templomok felkiáltójelek az egyházban szolgálók számára. A hívek nem jól értik, a szolgálattevők nem jól végzik az istentiszteletet. Csak kellő tudás, a múlt és a jelen őszinte vizsgálata, a jó alapok újrafelfedezése és az életet munkáló Szentlélekért való könyörgés újíthatja meg egyházaink istentiszteleti életét.

A csütörtök estétől szombat délig tartó kongresszuson neves egyházi vezetők, egyházzenei és liturgikus szakemberek előadásai nyomán a résztvevők együtt gondolkodnak az egyház életét, jövőjét meghatározó kérdéseken.

Március 14-én, este 6 órától a közös imaóra és a köszöntések után *Bosák Nándor* katolikus püspök és *Hafenschner Károly*, az egyházzenei társaság elnöke tart a témába bevezető, alapozó előadást.

Másnap, pénteken a reggeli istentiszteletek után ökumenikus körülményekkel ismerhetjük meg az egyes felekezetek liturgikus teológiáját: *Kocsis Fülöp* püspök a görögkatolikus, *Ittész János* nyugalmazott püspök az evangélikus, *Pap Ferenc* teológus a református, *Nacsinák Gergely* teológus az ortodox és *Schőner Alfréd* professzor a zsidó felekezet istentisztelet-értelmezésébe vezet be. *Ullmann Péter* O. Praem. perjel a hitoktatás és a népének, illetve a liturgikus ének összefüggéseit tárja fel. A konferencián *Kovács Gelért* O. Praem. összefoglaló ismertetést ad *XVI. Benedek* pápa liturgikus iratairól, *Földváry Miklós* pedig bevezetés tart az ókeresztény liturgikus teológiába.

Pénteken este hangverseny lesz *Kortárs magyar liturgikus orgona- és kóruszene* címmel.

Szombaton, 16-án *Kajtár Edvárd*, a Liturgikus Intézet vezetője és *Zalatnay István* református teológus tart előadást a liturgikus megújulás témáiról.

A kongresszus rövid közgyűléssel és *Te Deummal* zárul.

Minden érdeklődőt szeretettel hív a Magyar Egyházzenei Társaság elnöksége.

Részletes program az *egyhazzene.hu* honlapon olvasható. Jelentkezni a *meszena@zti.hu* drótpostacímen lehet.

ELŐREFORM

„Ha tökéletes akarsz lenni, add el vagyonodat, és kövess engem”

Wald Péter (?–1206?)

► Ha talán túlzás is „előreformátorokról” szólnunk, érdemes és érdekes a „reformáció előtörténetét” bogozni, mert ilyen valóban volt. Képviselőinek sorában az első Wald Péter. Ismerkedjünk meg vele!

Körülbelül tizenöt évvel Wald halála után egy legenda terjedt el Franciaországban. E szerint Wald szép történetet hallott *Szent Alexioszról*, aki elhagyta otthonát, remete lett, majd visszatérve saját háza kapujában halt meg ismeretlen koldusként. A kereskedő Wald hallva ezt a történetet elment egy teológushoz, mutatná meg neki az üdvösség útját. A teológus Jézus szavával válaszolt: „Ha tökéletes akarsz lenni, add el vagyonodat, oszd szét a szegényeknek (...), és kövess engem.”

Wald ingatlanját feleségére és családjára hagyta, a pénzét pedig valóban szétosztotta. A legenda szerint amikor a pénzt szórta, bolondnak nézték, ő pedig azt mondta volna: „Most jött meg az eszem!” Az emlékezet generációk múltán is így őrizte meg Wald emlékét.

Ténynek tűnik a legenda mellett, hogy Wald valóban arra kért egy *István* nevű papot, hogy fordítsa le nyelvére az említett evangéliumi történetet. S ő addig olvasta, míg kívülről nem tudta. Azt is tudhatjuk, hogy kedves igéi voltak: „*Boldogok a szegények, mert övék a mennyek országa*”; „*Ne aggódjatok azon, hogy mit esztek és isztok*”; „*A hit cselekedetek nélkül halott*.” A papok tehát megadták a választ Waldnak a kérdésére, de ők maguk nem éltek így.

Wald azonban halálosan komolyan vette az útmutató szavakat. A 12. század hetvenes éveiben kezdett prédikálni – és aztán néhány társa is, akiket kettesével küldött ki. Hamarosan követőinek köre is alakult. A lyoniak

közül néhánynak az önkéntes szegénység és Krisztus követése lett az életcélja. S aztán mentek a prédikáló testvérek városról városra. Magukat Krisztus szegényeinek, őket mások „lyoni szegényeknek” nevezték.

Ebben az időben más hasonló mozgalmak is születtek. Ilyenek voltak például a „katharosok” („tiszták”) és mások, akik erősen kritizálták a klérus, a papok életmódját. Ezekhez tartozott a „besciai *Arnold*” kanonok, aki csatlakozott a „patarénusokhoz”, s a klérus dőzsölése ellen harcolt.

Wald követői nem akartak a katolikus egyháztól elszakadni, inkább annak megújulását szerették volna szolgálni. Érdekes vonásuk volt a saru viselése, vagyis úgy jártak, ahogyan Jézus küldte ki tanítványait: „...*semmit se vigyenek az útra az egyetlen vándorboton kívül, se kenyeret, se tarisznyát, se pénzt az övükben; saru viszont legyen rajtuk...*” (Mk 6,8)

Lyon városának akkori érseke, *Guiskard* viszont veszélyesnek ítélte a mozgalmat. Megkísérelte fékezni őket, és a prédikálást megtiltani nekik.

1179-ben nyitotta meg *III. Sándor* pápa a III. lateráni zsinatot, ahová Wald elküldte két követét. Ott kikérdezték őket hitükről. A zsinat nem ítélte eretneknek őket, de a prédikálástól eltiltották, egyébként pedig visszautalták a lyoni érsekséghez mint illetékes felsőbbséghez.

Guiskard és egy másik püspök megidézte Waldot. Egy hitvallást kellett aláírnia (ezt 1946-ban a madridi levéltárban megtalálták). Eszerint Wald magáénak vallotta a katolikus hitet, viszont hangsúlyt kapott ebben a hitvallásban a szegénység mint életmód: „Az Úr tanácsa szerint minden javunkat és vagyonunkat a szegényeknek adtuk, szegényen és gondok nélkül nézünk a holnap elé,

senkitől sem akarunk a kenyéren és ruhán kívül semmit sem elfogadni.” Az érsek ezt a hitvallást elfogadta, eretnkséget nem talált benne, de a prédikálást továbbra is tiltotta Waldékna.

Erről viszont a „valdensok” nem tudtak letenni. Úgy fogalmaztak, hogy a szegénység csak eszköze a cél-

nak: az ige hirdetésének. Waldnak ekkor hűség társa és segítője is volt: az oscai *Durandus*.

1181-ben *Guiskard* érsek meghalt. Utódja az angol származású, keményebb *Johannes Bellesmains* lett, aki a valdensok prédikálását is eretnkségnek, az apostoli hivatallal való visszaélésnek ítélte, annál is inkább, mert a nép szívesen hallgatta őket. De amikor az ígehirdető valdenseket kérdőre vonták, ők ezt felelték: „Küldetésünk Istentől van.”

Amikor a püspök azt mondta, hogy ez engedetlenség a hivatallal szemben, azt válaszolták: „Krisztus a mi előjárónk, a mi főpapunk.” A vitában végül is Wald kijelentette: „Istennek kell inkább engedni, mint embereknek.” Az érsek pedig kiátkoz-

ta őket. Ők azonban folytatták, amire elhivatva érezték magukat.

1184-ben a katolikus egyház Verona városában tartott egy zsinatot az eretnkség ellen, melynek célja „a különböző eretnek istentelenségek kiirtása” lett. Ez a zsinat is megtiltotta mindenfajta eretnek prédikálást.

A mozgalom azonban terjedt. A 13. században Dél- és Észak-Franciaországban, majd Itália északi részén is; talán mondhatjuk, hogy egész Nyugat-Európát „behálózták”. Az említett *Durandus* írt egy könyvet is prédikátorai segítségére *Könyv az eretnkség ellen* címmel. De egyre több helyen ítelték el őket.

III. Ince pápa már arról értesült, hogy asszonyok is beálltak az ígehirdetők sorába, sőt a Szentírást is lefordították latinról franciára. Ezt a fordítást 1200-ban hivatalosan elégették.

A mozgalom leginkább Észak-Itáliában erősödött meg. Itt szinte minden más mozgalom a valdensekben egyesült, „lombardiai szegényeknek” nevezték magukat. Ez az ág a későbbiekben magával Wald Péterrel is szembekerült. Wald „katolikusabb” volt, mint a lombardiaiak.

A fő ütközópont az volt: kell-e valaki a mozgalom élére vezetőként, vagy sem? Wald soha nem akart mozgalma vezetője lenni vagy mást annak látni, a katolikus egyházon belül szeretett volna maradni. De a „lombardiai szegények” vezetőt választottak.

Mondhatjuk, hogy a valdensok franciaországi ága mintha „eltűnt” volna a történelem során, a lombardiai ág ellenben fennmaradt. Talán érdekes, hogy később Waldot *Assisi Ferenc*cel „azonosították”.

A lényeg azonban az: a Piemont környéki valdens egyház a mai napig fennmaradt és él. 1848-ban nyerték el szabadságukat. 1974-ben ünnepték Wald megtérésének nyolcszázadik évfordulóját. E sorok írója pedig 1989 környékén egy valdens szálló vendége volt.

Á T O R - P O R T R É K

„Vissza az apostoli egyházhoz”

John Wycliffe (1330 k. – 1384)

„Az egyházi reformért folyó küzdelemnek a késő középkorban *John Wyclif* volt a legkiemelkedőbb alakja” – írta róla egy egyháztörténész. Rá emlékezve azt is mondhatjuk, hogy életének nem külső eseményei, hanem belső, szellemi fordulatai vezettek ahhoz, hogy kimondja: „vissza a Krisztus alázatosságához, szegénységéhez és szenvedésének tűréséhez”.

Az angol *Wyclif János* (a magyar nyelvű írásgyakorlatban ebben a formában, avagy Wiclif Jánosként is találkozzhatunk a nevével, de a szokásosabb forma ma a John Wycliffe – a szerk.) korai tanítása és írásai inkább a filozófiához, mint a teológiához kötődnek.

1363-ban az oxfordi egyetem *magister artium*a, a művészetek (tudományok) doktora lett. Ekkortól az Istenről szóló tudománynak, a teológiának szentelte életét, amelynek 1373-ban már tanára is. S ha arról gondolkozunk, hogy a reformáció előtörténetét igyekezzünk feltárni, akkor éppen Wycliffe munkáiban látható, hogy a reformáció gyökerei sokkal mélyebbre nyúlnak, mint a kora vagy késő középkor időszaka. Wycliffe gondolkozása egészen *Augustinus*ig, tovább az apostoli egyházig, sőt magáig Krisztusig visszavezethető.

Eredetileg írásai egy akkori filozófiai vitához kötődnek: az egyedi dolgok vagy pedig az „általános” valóságok-e a reálisan létezők? Wycliffe az utóbbi nézetet képviselte, sőt odáig ment az „általános” elgondolásában, hogy gondolatai Istenhez vezették és kötötték. „Minden általa lett, nélküle semmi sem lett, ami létrejött. Benne élet volt” – vallotta már ekkor a Szentírással (Jn 1,3).

„Ami az idő korlátai között ellentmondásos, az az örökkévalóságban igaz.” Sőt: Isten szava, ígéje is örökkévaló, igaz. És: nem mi ragadjuk meg Isten ígétjét, hanem az ragad meg minket. Krisztus az ige ereje és szava, ezért szava az erő szava. Így vezet az ige örök életre: Krisztus követésében. Krisztus követése pedig a

szegénység, az alázat és a szenvedés eltűrése. Ezek volnának Wycliffe szerint az egyház „jelei” is. Ha pedig az egyházban nem ezek vezetnek, akkor a fejedelmek kötelessége az egyház reformálása.

Wycliffe működése a hosszú (százéves) angol–francia háború időszakára esett. Másrészt pedig ez volt a pápaság uralmának szinte a csúcsa. III. Ince pápa megkövetelte minden országtól a neki, illetve az egyháznak

járó adót. Azt írják a történészek, hogy ez ötször nagyobb volt, mint amennyit az ország urai követtek.

Wycliffe ez ellen is felemelte szavát. Pontosabban arról írt, hogy ha az egyház nem jól használja javait, akkor a világi urak és fejedelmek dolga közbelépni. Ez már eretnekségnek számított, és kitagadást eredményezhetett. Kétszer is kihallgatták, sőt Oxfordban forma szerint be is zárták. Wycliffe a parlamenthez fordult, leírta, hogy Krisztus tökéletes szegénységben élt, míg az egyház gazdagodik; az evangélium megvédése a világi hatalom dolga.

Ekkor írta meg nagy művét *Az egyházzal* címmel. Krisztus az egyház feje, bár a pápa szeretne „fő” (*capitaneus*) lenni. Aki nem követi Krisztust szegénységben, alázatban és a szenvedés vállalásában, az nem tartozik hozzá – deklarálta. Természetesen a papokat tisztelet illeti, ha

az előbbi feltételeknek megfelelnek. „Minél nagyobb az építés, annál nagyobb a hatalom.” De Krisztus helytartója csak az lehet, aki az ő útján jár. „Azért mi, angolok, maradjunk a Krisztus régi uralma alatt, egyedül benne bízunk, és senkinek ne adjuk egyik oldalról sem könnyen bizalmunkat.” Ezért jobb lenne, ha az egyháznak nem lenne pápája, és élne világi hatalom nélkül, „kollegiális vezetéssel”.

A legnagyobb felháborodást az úrvacsoráról szóló tanítása váltotta ki. A katolikus egyház tanítását elfogadta – miszerint a kenyér és bor átváltozik az úrvacsorában –, de azt mondta, hogy nem a miséző pap szava által, hanem az ige által. S ez nagy felháborodást okozott. Szembefordult vele az egyház.

Harcai közben már 1382-ben, majd 1384-ben agyvérzés érte, s a második halálos volt.

A 19. században egy teológus úgy méltatta Wycliffe-et, hogy „az első reformatori személyiség” volt. Egyesek szerint „túlment a határon” az akkori egyházi helyzetben. Kétségtelen, hogy 1415-ben, amikor *Husz János* máglyára került, az ő tanítását is elítélték, és csontjait elégették.

A történetírás *lollardoknak* nevezte azokat, akik a 14–15. századi Angliában a John Wycliffe által publikált eszméket követték. A lollard mozgalom, bár jellegzetesen angol jelenség volt, nevét mégis a kontinensről vette, az elnevezés a középholland „lollaerd” szóból ered, melynek jelentése „halkan, motyogva éneklő”. Ezt korábban holland szekták elnevezésére használták, melyek tagjai közül sokan Angliába menekültek az üldözés elől. Ez jelzi, hogy mozgalma nem halt el.

Evangéliumi oldalról Wycliffe-et „doctor evangelicus”-nak nevezték, akinek teológiája és reformprogramja vitathatatlan. Reformátornak is lehetne nevezni, ha végbement volna, ami akkor nem sikerült, csak később: a reformáció áttörése és az egyház megújulása.

„Egyedül a Szentírás”

Husz János (1369 k. – 1415)

„*Husz János* 1369 körül született egy dél-csehvidéki kis falucskában, ahol száz éve számtalan ember vallotta magát titokban vagy nyíltan valdensnek, s ahol a piacon újra meg újra vándorprédikátorok léptek fel, akik égő szemmel, heves taglejtésekkel a pápát Antikrisztusnak nevezték, a kardinálisoknak és püspököknek szemére vetették, hogy sem szavukkal, sem életükkel nem tartják magukat az Szentíráshoz és Krisztushoz, hanem hatalomra törnek, és palotákban laknak” – olvassuk egy emlékezésben. Lám, ez a mondat is elárulja, hogy a reformáció ügyének „előharcosa”, és a reformációnak „előtörténete” is volt, és a reformáció már a piacokon is téma volt.

Husz János (Jan Hus) életéről keveset tudunk. Édesapja fuvaros volt, aki árut szállított országából és külföldről haza. Az édesanyáról tudjuk, hogy templomos keresztyén volt. A fiatal Jan tanulmányait Prachattitzban kezdte, aztán a prágai főiskolán szerzett magiszteri, majd 1398-ban professzori címet. Két évvel később pappá szentelték.

Miután a cseh király nővére angol királyné lett, Oxford és Prága között egyre élénkebb kapcsolat bontakozott ki. Ilyen módon jutott el *John Wycliffe* angliai professzor tanítása Prágába, aki az Írásból megértette, hogy az egyház útja nem jó irányba vezet, és erről könyveket is írt.

Husz János, aki 1401-ben a prágai Betlehem-templom prédikátora lett, Wycliffe tüzes követője és tanítványa, íásaiban és beszédeiben erről tanúbizonyságot is tett. Nem titkolta véleményét a papokról: „Rangjuk magas, értelmük kevés, nyelvük pereg, kezük lusta, sok a beszédjük gyümölcs nélkül, vak örök, néma küldöttek, béna futók, orvosok, akik tudatlanok a betegségek ismeretében”.

Elindult a támadás ellene. Először eltiltották hivatalától, ezt azonban Husz nem vette tudomásul: „Csak a jó parancsoknak szabad engedelmessékedni” – hirdette. Közben egy pápai bulla elítélte Wycliffe tanítását, iratait elégették. Husz Jánost ez sem rendítette meg, hívei is egyre többen gyülekeztek köré. Az egyetemen is több előadást tartott Wycliffe védelmében.

Közben a pápa gyűjteni kezdett egy keresztes hadjárat céljaira. Erre

Husz így reagált: „A világ hazugjai egyenesen arról prédikálnak, hogy aki pénzt ad, annak megbocsáttatnak bűnei.”

Hallgatóinak köre annyira nőtt, hogy az országot szakadás fenyegette. Hogy ezt elkerüljék, 1414-ben Konstanz városában zsinatot hívtak össze. *Zsigmond* király és császár Huszt is megidézte, szabad kíséretet ígérve neki oda és vissza. A zsinaton az ügyet el akarták csendesíteni, de

Husz itt sem hallgatott, prédikálni kezdett. Először szabadon mozoghatott, majd fogságba vetették.

Zsigmond válaszütt elé került: Huszt védeni és ezzel a zsinatot sikertelenné tenni – vagy szavát szegve Huszt elítélni? Amikor Huszt felszólították, hogy vonja vissza tanítását, azt válaszolta, hogy az igazság ellen semmit nem tehet. Így született meg a halálos ítélet.

1415. július 6-án vetették máglyára Husz Jánost. Még a lángokból is hangzott éneke: „Krisztus, könyörülj rajtam...”

Tanítása lényegében Wycliffe tételén alapult: a Szentírás mindenek feletti tekintélyét hirdette. Viszont sok mindent meghagyott az akkori egyház tanításából, amin aztán *Luther* változtatott.

Talán vannak még, akik emlékeznek egy Luthert ábrázoló festményre, amelyen mellette egy liba áll. Van olyan vélemény, hogy Husz neve az anyanyelvén libát jelent, s állítólag egyszer azt mondta: „En liba vagyok, de jön majd egy hattyú, aki szebben fog énekelni.”

Az előreformátor-portrék szerzője D. Keveházi László nyugalmazott evangélikus lelkész, egyháztörténész

SZLOVÁK ATYAFIAK

„Miattunk műemlék!”

Beszélgetés Gulácsiné Fabulya Hildával

► Kedves mosoly, meleg hangszín, beszédes kedv. *Gulácsiné Fabulya Hilda* örömmel mesél a Rákóczi úti Luther-házban székelő szlovák evangélikus gyülekezet múltjáról és jelenéről, még ha a múltban sok nehézséggel kellett is megküzdeniük. A jelenleg Tótkomlóson szolgáló *Szpisák Attilától* 2007 szeptemberében vette át az országos szlovák evangélikus lelkészi szolgálat, illetőleg a Szlovák Ajkú Evangélikus Egyházközség irányítását.

– Miben más a szlovák és a szlovák ajkú? Ez utóbbi szerepel az egyházközség hivatalos elnevezésében, közszájon azonban az előbbi forog. Jól érzékelem, hogy ez valami finom különbségtétel?

– A szlovákajkúság istentiszteletünk nyelvezetére: az énekek, a liturgia, a kazuális szolgálatok, az igehirdetés nyelvezetére vonatkozik. Épp a szlovák nyelv miatt Budáról, Budapest más kerületeiből, sőt Szolnokról, Dunaegyházáról is jönnek hozzánk testvérek. Mi egy szórványjellegű, de missziós gyülekezet vagyunk – szeretnénk nyitni kifelé is.

– Február 20-án Ivan Gašparovič szlovák köztársasági elnök a Luther-ház előcsarnokában megkoszorúzta Ján Kollár decemberben felavatott emléktábláját. Mit tudhatunk a legendás lelkész és költő életéről? Milyen úton-módon kerülhetett méltó helyére a tábla – elkészülte után hat évvel?

– Ján Kollárt a szlovák irodalomban és a köztudatban is jeles személyiségként tartják számon, művei az iskolában is kötelezők. Három évtizeden át szolgált a háromnyelvű – magyar, német, szlovák – Deák téri gyülekezetben, amely a budapesti szlovákok anyagyülekezete is volt.

Nálunk felavatott emléktáblájának hosszú története van. Még 2006-ban készíttette el az V. kerületi szlovák önkormányzat, akkor azonban még nem érett meg az idő a reá való emlékezés-re... 2011-ben volt kétszáz éves a Deák téri gyülekezet, ekkor felszenteltek ott egy kétnyelvű emléktáblát Kollárnak is. Közben ez a 2006-ban elkészült tábla Szlovákiába került, aztán vissza a szlovák nagykövetségre, most pedig végre „tetőnk alá hoztuk”.

– Hat év alatt milyen nehézségekkel kellett megküzdeniük a „tető alá” hozás érdekében?

– Kissé hosszúra nyúlt a kompromisszumkötések és engedélyeztetések ideje mindkét oldalról. Morbid helyzetnek éltem meg például a Rákóczi úti háztól való engedélykérést. Annak idején az őseink emelték a házat, most pedig épp ettől a háztól kellett engedélyt kérni, hogy az ősöknek emléktáblát helyezhessünk el... Az önkormányzattól, a műemlékvédelemtől is be kellett szerezniük engedélyt. Az anyagi támogatásért és a táblák kihelyezésének engedélyezéséért is megharcoltunk. Kértünk tá-

mogatást a helyi önkormányzattól, kaptunk valamennyit, de kiderült, előbb be kellett volna nyújtani az engedélykérelmet a műemlékvédelemhez. „De hisz miattunk műemlék” – mondtam akkor tréfásan.

– 2012 nyarán a Luther-ház indult az OTP társasházi pályázatán, amelynek különdíjasa lett. Ki szorgalmazta a pályázatot?

– Egyik aktív lakótársunk kezdeményezésére álltunk mi is a pályázat mellé. A ház történetét kutatva fordult hozzánk. Az elnyert milliót a ház kapuinak rendbetételére fogják fordítani.

Daniel Bachát (1840–1906)

– Az elődök közül kit említene még, aki példaadó az Ön számára?

– Daniel Bachátot emelném ki, aki több mint harminc évig volt a gyülekezet lelkésze, rövid ideig püspök is és – Kollárhoz hasonlóan – tollforgató irodalmár. Sokat vívódott a szolgálat elvállalása előtt. Mikor átjött Szlovákiából, szinte üresen kongott a templom, és a gyülekezet tele volt adóssággal. Röviddel ezután kezdtek el építeni a házban a gyülekezetnek is bevételt jelentő bérlakásokat... Daniel Bachát szülőfalujával, Ratkóval egyébként 2009-ben vette fel gyülekezetünk a kapcsolatot. 2010-ben, Bachát születésének százhetvenedik évfordulóján ők látogattak hozzánk, 2011-ben mi hozzájuk.

– Ján Kollár emléktáblája mellett áll a tavaly decemberben a gyülekezet százötven éves jubileumán felavatott márványlap. Ez az ünnep mérföldkönek tekinthető gyülekezetük történetében, lapunk olvasói sajnálatos módon mégis csupán egy rövid tudósítást olvashattak róla a 2012. december 22-ei számban...

– Mivel kettős évfordulót ünnepeltünk tavaly december 16-án, valóban úgy éreztük, megérdemelt volna részletesebb tárgyalást az esemény. Örülök, hogy most, az államfői látogatás apropóján lehetőség nyílik a „korrigálásra”!

Tavaly december 16-án egyrészt arra emlékeztünk, hogy száznegyvenöt éve szentelték fel – az időközben sajnos „elveszített” – templomunkat, másrészt akkor ünnepeltük a gyülekezet újjraalakulásának százötvenedik évfordulóját is. Az évfordulós hálaadó ünnepségen ígét hirdető dr. Milos Klátik szlovákiai egyetemes püs-

pök is utalt a templom elvesztésének szomorú tényére. Mi elsősorban mégis hálát adni gyűltünk össze, hogy a történelem viharai, ennyi megpróbáltatás ellenére még ma is élhet ez a maréknyi gyülekezet. Ez csak Isten kegyelméből lehetséges.

A másfél százados évforduló alkalmából szintén emléktáblát állított a gyülekezet *Ludovít Izák* evangélikus kántortanítónak, zeneszerzőnek, aki egyébként Daniel Bachát püspök veje is volt.

Erre a több évfordulós ünnepre álmodtunk egy nagyot. Elhatároztuk, hogy kiadjuk a gyülekezet történetét, illetve összeszedjük a rendelkezésre álló hatalmas forrásgyűjteményből az ide vonatkozó dokumentumokat.

– Ez az álom valóra vált...

– Igen, az évfordulóra – Kovács Anna és Matus László állhatatos munkájával – meg is jelent a kétnyelvű, sőt helyenként háromnyelvű kötet. A közreadott szövegek részben a budapesti Szlovák Ajkú Evangélikus Egyházközség lelkészi hivatalából, részben az Evangélikus Országos Levéltárból származnak. A gyülekezettörténeti emlékkönyv fő támogatója a Magyarországi Evangélikus Egyház volt. Eddig talán nem sokan tudnak a kiadvány létezéséről, noha épp azzal a céllal készült, hogy hazánk más szlovák gyökerű gyülekezetei is megismerhesék ennek a gyülekezetnek a történetét, másrészt pedig természetesen több körnek, a történelem, az egyház-történet, illetve a főváros története iránt érdeklődőknek is szántuk.

– Hogyan zajlik a gyülekezet életé napjainkban?

– Minden vasárnap tartunk szlovák nyelvű istentiszteletet, minden hónap második vasárnapján pedig kétnyelvű családi istentisztelet van. Igyekszünk a szlovák iskolából és a Luther-házból is hívogatni. Mindig nagyon örülünk egy-egy új, a gyülekezetbe kapcsolható léleknek. 2009-ben kezdtük el a kapcsolátépítést a Pest környéki, szlovák gyökerű falvak evangélikus közösségeivel. Acsáról, Erdőkürtről, Csömöről, Csomádról, Maglódról, Nagytarcsáról, sőt még Bakonycsernyéről is látogattak már el hozzánk testvérek.

A legtöbb kétnyelvű családi istentiszteleten dr. Selmeczi Jánosról emlékeztünk meg, aki idén lenne kilencvenéves. Az Ipolyszögről származó néhai professzor felesége, fia, családja is jelen volt az ünnepi alkalmon. Selmeczi János tudása és emberközelsége példaadó volt lelkész-nemzedékünk számára. Nem múlhatott el úgy nap, hogy ő ki ne írta volna magának az *Útmutató* aktuális ígét több nyelven, a szeretett szlovák nyelven is. Sokat emlegetjük ma is.

Lucfálván is örömteli eseménynek lehettünk részesei. Egy év eleji vasár-

Emléktáblák a Luther-ház előcsarnokában

napon a százéves Marka nénit köszöntöttük anyanyelvén, épp születése napján. Igazán felemelő élmény volt.

– Milyen várakozással tekintenek a jövőre?

– 1Sám 7,12 tekinthető gyülekezetünk mottójának: „Mindaddig megsegített minket az Úr!” – szól ez az igehely. (És szól a szlovák felirat a kezembe nyomott régi, még teljes pompájában látható templomot ábrázoló ígés lapon. – K. A.) Mi továbbra is ebben bízunk.

■ KINYIK ANITA

Than Mór oltárképe a szlovák templomból Dunaegyházára került

KÖNYVKURIÓZUM

Egy kicsiny gyülekezet egykori és mai kincsei

A *Jób megpróbáltatásai – egy evangélikus gyülekezet sorsfordulói* (A pesti szlovák evangélikus gyülekezet emlékkönyve) című kötet egy olyan élő-lélegző szövegekkel teli kétnyelvű dokumentumgyűjtemény, amely nemcsak pontos képet fest egy lutheránus eklézsia történetéről, de a közösség lelkét is közelebb hozhatja hozzánk. Megérthetünk belőle valamit a magyarországi szlovákság történetéből. Tanulhatunk megpróbáltatásaikból, erőt gyűjthetünk harcaikból.

Rendkívül alapos munkát végzett Kovács Anna és Matus László, akik az 1974-es évig gyűjtötték az anyagokat a pesti szlovák evangélikusok történetéhez. Elsősorban az Evangélikus Országos Levéltár Pesti Szlovák Egyház fondjából, valamint a Rákóczi úti lelkészi hivatal irattárából válogattak. (A 1974-től napjainkig terjedő időszak eseményeit a gyülekezetben szolgáló lelkészek – Cselovszky Ferenc, Szpisák Attila és Gulácsiné Fabulya Hilda – közvetlen hangú beszámolóit mutatják be.)

A könyvet nem tudományos célból, de tudományos igénnyel és – ami talán még ennél is fontosabb – nagy szeretettel állították össze a szerkesztők, hangsúlyozva a vallási és lakóhelyi összetartozás, a közösség fontosságát.

A források ereje plasztikusságukban áll. Ki ne derülne olyan gyöngyszemeknek, mint amilyen Ján Kollár szállás- és étkezési költségeinek listája 1824 novemberétől 1825 májusáig, melynek nyilvánosságra hozatalával „vatsorák” és „frötsők” súlyos krajcárjainak lenyomatai vésődnek be immáron a köztudatba is.

Persze ennél fajsúlyosabb sorokkal is találkozhatunk a kötetben. Ezek döbbenetes hatását a tények ereje adja. Az, hogy feketén-fehéren ott áll egy papírosn, mi történt évtizedekkel ezelőtt. Említhetjük itt például a szlovák gyülekezet 1920-ban *Horthy Miklós* kormányzónak címzett levelét, „melyben internálásra ítélt lelkészüknek (*Morhács Mártonnak – a szerző*) és családjának szabadon bocsátásáért esedeznek”. Vagy a legfájdalmasabb dokumentumot, a templomeladási szerződést, mely 1965-ben a Budapesti Rákóczi úti Evangélikus Egyházközség és a Vízgazdálkodási Tudományos Kutató Intézet között kötött...

A szlovák evangélikus templom körüli épületek korabeli terve

Az elveszett kincsek ellenére a legnagyobb kincs – ahogy a címadó Jób-történetben is – megmaradt: a volt iskolaépület első emeletén található kápolnában ma is működik a pesti szlovák evangélikus gyülekezet.

■ – KANYIKA –

Gulácsiné Fabulya Hilda

A hónap igéje

„Az Isten pedig nem a holtak Istene, hanem az élőké.
Mert az ő számára mindenki él” (Lk 20,38)

Nem ér a nevem! Itt kiszállok. Rajta-kaptuk a szadduceusokat! Min? Hogy nem hisznek a feltámadásban és az örök életben, mégis a feltámadással kapcsolatos kérdéseket tesznek föl, és vitát indítanak a témáról.

Ma is tele vagyunk „szadduceusokkal” (Persze farizeusokkal is.) Sokan nem hisznek Istenben, nem tartják mindenek fölötti döntő tekintélynek a Szentírást – mégis bibliai kérdéseken vitatkoznak. Ha nem hiszed el, hogy igaz, amit a Biblia mond, miért vitatkozol rajta? Ha nem hiszed, hogy létezik az Örök-évaló, akkor már föl sem vetheted az alábbi kérdéseket: hol van tévedés a Bibliában; miért nem történhettek meg a csodák; az Őszö-vetség Istene kegyetlen; később és mások írtak le sok mindent...

Ha a Szentírás mindenek fölött való, hatalmas szerető Istenében hiszel, akkor a kérdés nem ilyen „cselesen” alakul. Egy szadduceus hogy tudná a mindentudó Isten bölcsességét a ravaszágával kijátszani! Neki olyan kérdést föltenni, amelybe belebukik?! Az ilyen kérdező bukik bele, már azonnal, amint föltette. Az igazi kérdező az, aki választ vár valamire. S ha választ vársz Istentől, ő fog is felelni. Csodálatosabban, mint ahogy elképzelted.

De a mi hatalmas Urunk egyúttal alázatos is. Jézus tudja, hogy csapdába akarják ejteni kérdéseikkel, mégsem zavarja el őket, hanem türelemmel és szeretettel válaszol. Milyen jó, hogy ilyen Istenünk van!

A kérdés úgy hangzott, hogy kinek a felesége lesz majd odaát az az asszony, akit sorra elvett hét testvér, majd mindnyájan utódok nélkül meghaltak. (A mózesi törvények szerint a gyermekek

nélküli özvegyasszonyt a volt férj testvérének kellett elvennie [Lk 20,27–40].) A kérdés mögött pedig természetesen az a vélemény állt, hogy nincs örök élet, feltámadás – és így tulajdonképpen nincs is valóságos, mindenek fölötti Isten.

Van, hogyne lenne. Fölsorolhatjuk az úgynevezett „istenbizonyítékok” sokaságát is, de a legnagyobb bizonyíték, hogy imádkoztam, és meghallgattam; kerestem, és ő rám talált; üres szívemet kétségbeesetten megnyitottam, és ő beköltözött oda, megtisztította Jézus vééréért, békességet és szeretetet adott.

Van Isten! Csak közeledj hozzá őszintén, nyitottan, és ő megmutatja magát. Bármilyen nehéz, csavaros, súlyos kérdéssel jöhetsz – nála választ találsz. Ez egyszerűen csodálatos! És ezek után az eddig homályos kér-

dések is kezdenek megoldódni. „Csak úgy maguktól” – ez is a kegyelemhez tartozik.

Jézus konkrét válasza utal a Hóreb-ben kapott kijelentésre. Ott az Úr Ábrahám, Izsák és Jákób Istenének mondja magát. Pedig már meghaltak. Tehát: van élet a halál után (üdvösség vagy kárhozat), a létezés minden formáját Isten teremtette, és az ő kezében van. Isten számára mindenki él. Vagy itt, vagy odaát.

Ez Krisztus Urunk föltámadása után egészen nyilvánvaló lett. Jézus győzött a bűnön és halálon. Ezért aki neki adta szívét e földi életben, az vele, érte és általa bejut Isten másik, azaz örök országába. A mennybe.

A szadduceusok tagadása mögött talán az volt: „Mi lesz, ha mégis van örök élet? Akkor inkább tagadjuk, és minden, az egész bűnös életünk maradhat a régiben.” Kényelmes, nem? De akkor odaát majd igen kényelmetlen lesz.

Jézus azt mondja most nekünk és mindenkinek: inkább most válaszsd a „szent kényelmetlenséget”, hogy földi életed után olyan helyre juss, ahol ő kellemetes helyet készített számodra. És odaát majd a legtitkosabb, legkitekertebb, legmegmagyarázhatatlanabb kérdésre is választ kapsz. De talán a legtöbb már nem is fog érdekelni. Csak az, hogy van egy örök, szerető Atyád.

■ SZÉLL BULCSÚ

Akinek van füle, hallja!

„Ki volt bent az imént a templomban?” – teszem fel a kérdést a vásárnapi gyerekórán a kezdőimádság után. Máris lendülnek magasba a kezcskék, ami nem meglepő, hiszen a prédikációt megelőző énekig ők is részt vettek az istentiszteleten. „No, és kinek van közületek füle?” – kérdezem őket tovább. Még lelkesebben jelentkezik. „Hát, ennek nagyon örülök – mondom én –, de arra is kíváncsi vagyok, hogy ki az, aki nemcsak díszként hordja, hanem használni is szokta a füleit!”

Majd leesnek a székekről a gyerekek, ahogy egymással versenyezve adják tudomra kivétel nélkül mindnyájan az igenlő választ. Szuper – nyugtázom a dolgot, és végre a lényegre térek: „Milyen történetet olvasott fel a lelkész bácsi az előbb a templomban?” Van, aki azonnal felpattan, és már meséli is a magvető példázatát, de van (és ez a többség), akinek fogalma sincs arról, mit „hallott” pár

perccel ezelőtt az oltár előtti felolvasásra rendelt igében.

Ez persze nem tragédia, legalább biztathatom őket, hogy mindig figyeljenek, hátha máskor is ilyen izgalmas történetről lesz szó az istentiszteleten. Eszembe jut viszont az, amit Jézus mondott éppen e példázat után: „Akinek van füle a hallásra, hallja!” (Lk 8,8) S bár ő itt nyilván az ige mélyebb megértésére gondolt, bennem azért felmerül: hogyan lehetséges az, hogy akinek van füle, mégsem hallja azt, ami hangzik?

Azt hiszem, e kis gyerekórás epizód tükröt tarthat elénk, templomba járó felnőttek elé is. Vajon rendeltetészerűen használjuk-e a fülünket, amikor Isten igéje hangzik? Az istentiszteleten, bibliaórán odafigyelünk-e igazán az igére, és magunkkal visszük-e az ige-hirdetés üzenetét?

Mert hogy van-e fülünk, az nyilván nem kérdés...

■ HULEJ ENIKŐ

HETI ÚTRAVALÓ

„Aki az eke szarvára teszi a kezét, és hátratekint, nem alkalmas az Isten országára.” (Lk 9,62)

Böjt 3. hetében az Útmutató reggeli s heti igéi az Isten Bárányát állítják elé, és a követésére hívnak. Az ártatlan Bárány szolgálni jött, és meghalt bűneinkért. „Jézus Krisztusban van a mi váltáságunk az ő vére által: a bűnök bocsánata az ő kegyelmének gazdagsága szerint.” (Ef 1,7; LK) *Oculi: „Szemem állandóan az Úrra néz...”* (Zsolt 25,15) „Hozzád emelem tekintetemet, aki a mennyekben lakozol. – Jusson színed elé az én imádságom!” (GyLK 758,1) *Imitatio Christi*: Krisztus követése az ő elhívásával kezdődik: „Kövess engem!” Ez minden mást megelőz: „...te pedig menj el, és hirdesd az Isten országát!” (Lk 9,59.60) Péter süllyedni kezdett a tengeren, amikor levette tekintetét róla, de mi „nézzünk fel Jézusra, a hit szerzőjére és beteljesítőjére” (Zsid 12,2). Fogadjuk meg Pál tanácsát: „Legyetek... Isten követői, mint szeretett gyermekei, és éljetez szeretetben, ahogyan a Krisztus is szeretett minket, és önmagát adta értünk...” (Ef 5,1–2) A világosság gyermekei szentek, ők Isten háza népe. Ám Jézus követéséből önmagát zárja ki az, aki bárki mást jobban szeret Uránál, s nem tagadja meg önmagát. Az alkalmassági vizsga ez: „Ha valaki nem hordozza a maga keresztyét, és nem jön utánam (...), aki közületek nem mond le minden vagyonáról, nem lehet az én tanítványom.” (Lk 14,27.33) Luther Márton így bátorít: „Ne ijedj meg a kereszttől! Elég erős ígéreted van Istentől, mellyel magad vigasztalhasd. Csak így válik az evangélium a mi kereszthordozó szenvedésünk révén mások számára is láthatóvá.” Jób is kérdéseit Istennek teszi fel keserű szívvel: „Miért nem vedsz le rólam a szemed? (...) Miért tettél a céltábláddá? (...) Miért nem bocsátod meg vétkemet, miért nem nézed el bűnömet?” (Jób 7,19–21) Jézus óvja mások megbotránkoztatásától, és önmegtagadásra szólítja fel ismert és ismeretlen követőit: „...mert aki nincs ellenünk, az mellettiünk van. Aki inni ad nektek egy pohár vizet az én nevémben, mivel a Krisztuséi vagytok, bizony, mondom néktek, hogy el nem marad a jutalma.” (Mk 9,40–41) Jézus kérdései hitpróbák minden követőjének: „Még mindig olyan keményszívűek vagytok? Van szemetek, és mégsem láttok...? Még mindig nem értitek?” (Mk 8,17–18. 21) Szüntelen nézzünk fel az Isten Bárányára, s kövessük őt akkor is, ha ez meghasonlást okoz a legkisebb közösségben is. „Mindennél jobban kell Istent felnünk, szeretnünk, és benne bízunk. Ne legyen más Istened – ez nemcsak az első, hanem a fő parancsolat!” (Kis káté) „Aki nem veszi fel keresztyét, és nem követ engem, nem méltó hozzám..., aki elveszti életét énértem, az megtalálja azt.” (Mt 10,38–39) De mikor történik ez meg? „Azon a napon, amelyen az Emberfia megjelenik!” Akkor se forduljunk hátra, mint Lót felesége, őreá nézünk, mert az öröklét a tét: „Aki meg akarja tartani az életét, elveszti, aki pedig elveszti, megtartja azt.” (Lk 17,30.33) Ma is »Jézus hív: »Jertek énutánam!« // Kövessük őt, a drága Mestert!” (EE 438,1.5)

■ GARAI ANDRÁS

A házasság alapjai – és ahogyan a mi házasságunkban megvalósultak

László Dezső lelkipásztor az Ige – hit – egyház című, Kolozsvárott 1943-ban az Ifjú Erdély kiadásában megjelent könyvében hasznos tanácsokat ad a házasulandók számára. Vegyük fontolóra őket!

Hogy a keresztyén embernek a másik nemhez tartozó keresztyének közül kit kell házastársul választania, azt Isten mutatja meg azáltal, hogy közöttük egymás iránti kizárólagos szerelmet ébreszt. Mint keresztyén ember nem vehetem el házastársul azt, akivel hitközösségben élek ugyan, de iránta nem érzek kizárólagos szerelmet. A házasság Istentől adott erkölcsi alapja, hogy a szerelmem mást nem akar ismerni.

Az ember hozzátartozik Istenhez is, Istennek is gyermeke. Isten gyermekének lenni pedig azt jelenti, hogy életünk minden döntő fordulójában és helyzetében helyet adunk Isten akaratának. A házasság annyira döntő eleme a keresztyén ember életének, hogy sem a megkötéséből, sem egész lefolyásából nem zárhatja ki az élő Istent. Az igazi házasság a legteljesebb közösség két különböző nemű ember között. Azért kell az egymást kizárólagosan szerető és állami hatóság előtt polgári házasságot kötött házastársaknak egyházi-lag is megesküdniük, hogy ezzel kifejezzék Istenhez való tartozásukat és azt a tényt, hogy ők lelkileg is egyek.

Az igazi házasságban életgyakorlat a közös imádkozás, bibliaolvasás és az istentisztelet látogatása, valamint a gyermekek komoly, vallásos házi nevelése. Mindazáltal valljuk, hogy az igaz hitben s a kölcsönös szeretetben a keresztyén házastársak olyan erőt nyernek, amellyel a házasság más viszonyaiban mutatkozó nehézségeit le tudják győzni.

Ha e sorok írójának és társának házasságban töltött ötvennyolc évét röviden összefoglaljuk, megállapíthatjuk, hogy családi életünk csak akkor volt értékes, ha Jézussal éltünk. Ez úgy valósult meg mindennapi keresztyén életünkben, hogy nem magunkkal törődtünk, hanem társunkkal és a családdal. Sokszor volt szükség arra, hogy szeretettel vegyük körül egymást, érdeklődjünk egymás nehézségei felől, egymásnak kiönthessük szívünket, hogy visszatérjen a jókedvünk és a nyugalmunk.

Nagyon megbecsültem feleségem otthoni munkáját, hisz ő óriási terheket hordozott: a gyermekekkel való foglalkozást, a háztartási munkákat és az iskolai oktató-nevelő munkát, s mindezeket maximális teljesítménnyel végezte. Ezért nagy szüksége volt megértő, szerető, kedves gyengédségre, segítő közelségre.

Igyekezünk segíteni a gyerekekkel a bevásárlásban is, ezzel is könnyítve a háztartás gondjait. Gyakran vettünk részt egyszerűbb házi teendők végzésében is. A sikeres munkamegosztással házaseletünk boldogabb lett, és a család összhangja is biztosítva volt. Megtapasztaltuk, hogy sokszor egészen kicsiny kedvességben vált nyilvánvalóvá a Krisztussal való közösségünk. Így lett igazán boldog, békés a családi életünk.

Azt is megtapasztaltuk, hogy ha számadásainkat teljes bizalommal Jézus előtt végeztük, nem kellett sohasem elcsüggednünk; ha nehézségeinket megbeszéltük vele, ő mindig segítségünkre sietett. Ha Krisztussal jártunk mindennap, minden órában, akkor vele áldott lett családi életünk.

Hasznos tanácsot kaptunk házasságunk kezdetén, s ezt igyekeztünk is

megtartani: „A nap le ne menjen a ti haragotokon.” Minden problémát – amely bőven adódott a családi feladatok közben és a feszített munkatempó mellett – őszintén kellett egymással megbeszelnünk, és bűnbánó imádságban kellett Isten megbocsátó kegyelmét elnyernünk, s ezekkel megújult a családi lelki életünk.

A gyermekeink nevelésében elkövetett mulasztásainkra is elnyertük Isten bocsánatát. Ezért már most arra hívtuk fel a figyelmüket, hogy mindenkor a család legyen számukra a legfontosabb, mert csak a békés otthon biztosíthatja a jó munkát a munkahelyeken is.

Nyugdíjas éveinket bearanyozza a nyolc unoka és a velük való foglalkozás. Fontosnak tartottuk, hogy lelki hagyatékot készítsünk számukra. Több kötetben összegyűjtöttük az elmúlt tizenkét évben a Reformátusok Lapjában, az Evangélikus Életben, a felvidéki Kálvinista Szemlében és az internetes Parókia portálon szép számmal megjelent bizonyosságtételeinket.

Nyugdíjas éveinkben arra is jutott idő, hogy e sorok írója – Istentől kapott bölcsességgel nyolcvanhárom, illetve nyolcvannégy évesen – két könyvet jelentessen meg a szekszárdi Babits Kiadónál *Árvaságtól boldogságig* és *Hulló szikrák* címmel. Az elsőben az élettörténetemet írtam meg, engedelmeskedve Isten felszólításának: „Beszéld el, mely nagy dolgokat tett az Isten veled.” (Lk 8,39) A másodikban evangéliumi bizonyosságtételeket gyűjtöttem össze. Mindezek reménység szerint hasznos útra-ralók lesznek utódaink számára.

Isten áldja meg bizonyosságtételeinket!

■ SZENCZI LÁSZLÓ

NAPPOS OLDAL

Szerkesztette: BODA ZSUZSA

Csuka

Az édesvizek cápájának is szokták nevezni, mert rendkívül rámenős ragadozó. Mindent felfal, amihez csak hozzáfér, és amit le tud gyűrni. Nemcsak halakat, de békákat, góteket, vízben úszó apró madarakat is zsákmányol. Így lerántja például a kiskacsákat, a szárcsa és a vízityúk fiókáit is. A fiatalok vízirovarokon és apró ivadékhalakon gyakorolják a vadászat mesteriségét.

A csuka majdnem mindig lesből támad. Hosszú ideig figyel moccsatlalul a növények között vagy valaminek az árnyékában, és várja a kedvező alkalmat. Ha egy hal közeledik, mozdulatlan marad, és csak amikor megfelelő távolságba ért, akkor rohanja meg és kapja el.

Gyermekkoromban egyszer fiatal, alig hat-hét centiméter hosszú csukákat tartottam akváriumban. Valameddig sikerült nekik apró halakat fogni, de egy idő után elfogyott a táplálék, és ekkor egymást kezdték el figyelni. Egy reggel arra ébredtem,

MESÉLNEK AZ ÁLLATOK

lat használnak, a csuka ennek nem tud ellenállni.

A kifejtett példányok többnyire ugyanazon a helyen tartózkodnak. Kedvelik a bedőlt fák, hidak árnyékát, ahol szinte láthatatlanok, miközben a zsákmányra várnak.

Február végén, márciusban párosan ívnak. A nőstény az ikráit a parti vizek növényeire rakja. Többször is

hogy a legnagyobb a szájában tartja az egyik társát. Nem tudta egyszerre lenyelni – a fele kilógott a szájából, de addig tartotta, amíg a már elnyelt részt meg nem emésztette. Ekkor nyelte utána a farokrészt is. Végül csak ez a legnagyobb maradt életben, a többi mind felfalta.

A csuka egyébként egyike a legsebbe hazai halainknak. Teste erősen megnyúlt, feje hosszú, orra lapos, alsó állkapcsa előrenyúló. Fogai hegyesek, ezekkel ragadja meg áldozatát. Háta zöldesbarna, oldalai világosabbak, sötét sávokkal tarkítva.

Hazánkban a folyókban és tavakban mindenfelé elterjedt, sokan szívesen horgásszák. Csalának élő kisha-

láltam őket ilyenkor olyan sekély vízben, hogy a hátúszójuk kilátszott. Az ivadék eleinte planktonot fogyaszt, de már a húsz milliméteres kiscukák ragadozók. Gyakori közöttük a kannibalizmus, a testvéreiket sem kímélik.

■ SCHMIDT EGON

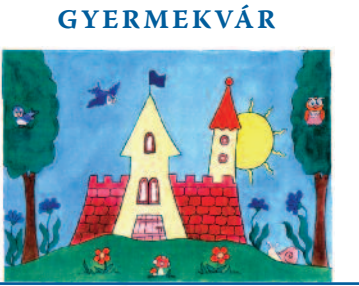
Kérdések

- 1. Vajon mekkorára nőhet a csuka?
- 2. Hány ikrát rak egy nőstény?
- 3. Mit gondolsz, vajon télen alszik, vermel a csuka?

Válaszok: 1. 150 cm hosszú és akár 17 kg súlyú is lehet; 2. testtömegétől függően; 3. nem, akkor is vaddászik.

Jézus csodatételei

► Mostani sorozatunkban Jézus csodatételei közül elevenítünk fel ötöt. Mindegyik részhez tartozik egy-egy feladat is. Ezek helyes megfejtéseit összegyűjtve a sorozat végén küldjétek el szerkesztőségünk címére (Evangelikus Élet szerkesztősége, 1085 Budapest, Üllői út 24.)! A borítékra írjátok rá: Gyermekvár.

GYERMEKVÁR

4.

Egy nap Jézus betért egy faluba, ahol tíz leprás férfi jött vele szembe.

A lepra abban a korban az egyik leg-súlyosabb, gyógyíthatatlan betegség volt. Aki ebben szenvedett, annak az embereket is kerülnie kellett, nehogy másokra is ráragadjon a betegsége.

Ezek a férfiak hírül vették, hogy a Csodatévő a falujukba érkezett. Ő volt az egyetlen reményük, tudták, más nem gyógyíthatja meg őket. Ezért már messziről kiabálni kezdtek:

– Jézus, Mester, könyörülj rajtunk!

Amikor Jézus meglátta őket, így szólt hozzájuk:

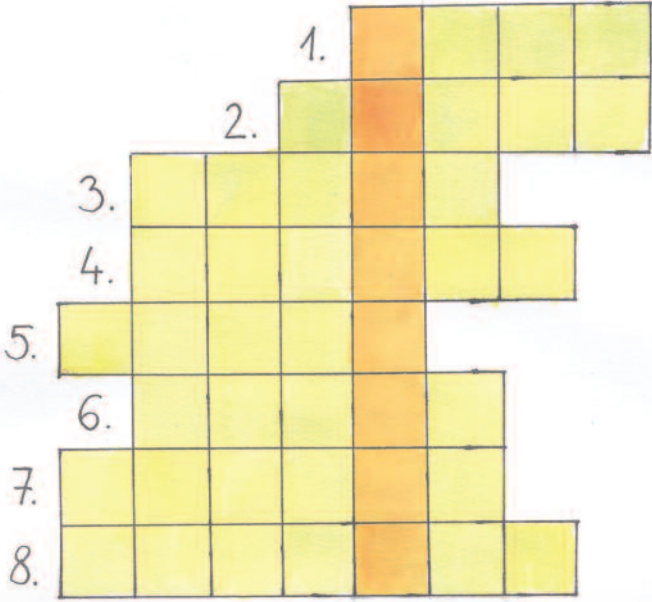
– Menjete el, mutassátok meg magatokat a papoknak!

A férfiak biztosan csodálkoztak ezen a válaszon, de szó nélkül elindultak a zsinagógába. Ahogy közeledtek a templomhoz, azt vették észre, hogy beteg testrészeik egymás után tisztulnak, gyógyulnak. Mire a papokhoz értek, teljesen egészségesek voltak! Alig hittek a szemüknek. Csoda történt!

Egyikük nagy örömmel sietett vissza Jézushoz. Arcra borult előtte, és hangosan dicsőítette az Istent. Ez a férfi samáriai volt, vagyis a zsidók szemében lenézett ember.

Jézus azt kérdezte:
– Nem tízen gyógyultak meg? Hol van a többi kilenc? Nem volt más, aki visszajött volna, hogy dicsőítse az Istent, csak ez az idegen?
Majd azt mondta a férfinak:
– Kelj fel, menj el, a hited megtartott téged.

Oldjátok meg a keresztrejtvényt! A megjelölt oszlop betűiből összeolvashatjátok a beküldendő szót. Soha ne feledkezzetek el erről ti sem!

RAJZ: JENES KATALIN

Böjti bőség benső szobánkban

Kapóra jöhet a böjt azoknak, akik az év más szakaszaiban zsírsejtjeik ellen nehézkesen harcolnak. Két legyet üthetnek egy csapásra azzal, ha hamvazószerda beköszöntével száműzik életükből a fehér cukrot, az ínycsiklandó, ám alattomos kelt tésztákat és egyéb kalóriabombákat.

De vajon van-e köze ennek a funkcionális fitness-wellnessnek nagyböjt üzenetéhez? Biztos, hogy ilyesféle lemondásra van szükség ahhoz, hogy felkészüljünk a húsvéti – általában bendőtöméssel is együtt járó – ünnepre?

Hogy megérthessük ezt a furcsa 21. századi böjti mechanizmust, érdemes röpke történelmi kitérőt is tennünk. Az aszketizmus jellegzetesen középkori vívmány. Istennek odabízott életet feltételez, melynek velejárója a különböző élvezetekről való lemondás. A keresztény szerzetesség alapjai már a Krisztus utáni 2. században megjelentek, a nagy kolostori mozgalmak pedig a 4. század elejére datálhatók. Természetesen regulája válogatta, melyik rendben milyen szigorúsággal sanyargatták testüket a szerzetesek lelki üdvösségük reményében. Ennek akkor megvolt a maga tere és kerete. Mondhatjuk, egyesek erre voltak berendezkedve.

Ma is akadnak olyanok, akik képesek erre az ősi életformára, és képesek a dübörgő világtól elszakadva élni, ők azonban – valljuk be – csodabogárszámba mennek.

„Egyházalapítónk” ellenben nem volt tipikus aszkéta. Lássuk be, a derék *Luther* nemigen vetette meg a testi élvezeteket. Pedig micsoda küzdelmei voltak: ördöge volt meg Antikrisztusa, egy egész acsarkodó egyházvezetés kívánta őt kiiktatni... Élete teljében *Bóra Katalin* háztartásvezetése és sörfőzése mellett volt érkezése a szellemi munkára, asztali beszélgetésekre, vitákra. A reformátor elsősorban az evangéliumról prédikált. Nem regulázni, hanem felszabadítani kívánt.

Kissé nevetségesnek mondható, ha a mai jóléti társadalom gyermeke aszketikus felhangokkal három somló helyett – nagy sóhajtasok közepette – csak kettőt eszik meg ebéd után. Egyrészt eszünkbe juthat az az igehely, melyben Jézus, kikelve a farizeusok ellen, azt állítja, nem a testi dolgok tesznek tisztátalanná, nem az, amit beviszünk testünkbe, nem az étel és ital mocskol be, hanem amit onnan – sötét indulatoktól vezérelve – kibocsátunk.

Lehet tehát kocsányon függő szemekkel nézni arra a testvérünkre, aki böjt idején vidáman tunkolja a kecsescskét a kávécskába, de előfordulhat, hogy adott esetben épp neki lesz több lelki ereje, mi meg, „nagyböjtösök”, elbújhatunk az édeségmegvonásunkkal.

Tanulságos az az igehely is, mely az imádkozás intimitásáról tanít, s amely akár a böjtölés módjára is vo-

natkozhat: *„Te pedig a mikor imádkozol, menj be a te belső szobádba, és ajtódat bezárva, imádkozzál a te Atyádhoz, aki titkon van; és a te Atyád, a ki titkon néz, megfizet néked nyilván.”* (Mt 6,6; Károli-fordítás)

Vajon a savanyú képű réparágcsálónak a szíve is ott van-e a rágásban? Talán értelmesebb, ha örömmel eszünk, és közben a hálát is tápláljuk magunkban. Talán nagyobb figyelmet érdemelnének például az aluljáróban kéregetők, mint önnön aktuális ételmezési reguláink. Talán többet adunk a világnak azzal, ha jó dolgokat bepakolva örömmel tálalunk másoknak is. Ha energikusan mozgunk, teszünk-veszünk.

A böjt kevésbé kalóriaszámlálás, mint inkább benső figyelem és fegyelem. A böjti időszak fokozott *egészség*-re törekvés, az egészség alapja pedig a lelki egészség. Akik számára a nagyböjtöt az „anticsokizmus” jelenti, azok ezt nyilván fordítva gondolják...

Természetesen a testi böjtölés rendkívül hasznos tud lenni, és sokaknak termékenynek bizonyul más síkon is, de egy közép-európai habzsolháp számára talán nem az *egészség* kulcsa.

A böjt elsősorban szellemmagunk gyarapításával és lelki táplálékok bespájzolásával kell, hogy együtt járjon. Fogyasszunk hát bátran, és várjuk a Völegényt örömmel!

Egészségünkre! Bőséges böjtöt!

■ – KANYIKA –

Kerület-évforduló

A Nyugati (Dunántúli) Evangélikus Egyházkerület gyülekezeteiben február 24-én, vasárnap emlékeztek meg a kerület újraalakulását eredményező zsinati döntés évfordulójáról.

Veszprémben a vasárnapi istentiszteleten *Szemerei János* püspök hirdette Isten igéjét. A liturgiát *Isó Zoltán* és *Isó Dorottya* helyi lelkészek végezték. „Jézus szeretetébe kapaszkodhat az egyház népe – fogalmazott Szemerei János a kánaáni asszony története (Mt 15,21–28) alapján tartott prédikációjában. – Ez a múlt tapasztalata, és egyben a jövő reménysége is.”

A záróimádságot *Mészáros Tamás* kerületi felügyelő mondta el, hálát adva többek között egykori elődje, *dr. Weltler János* szolgálataért.

■ ADÁMI MÁRIA *felvétele*

Közbizalom-felmérés: az egyházakban vagy nagyon bíznak, vagy nagyon nem

A 2012. szeptember utolsó hetében megrendezett országos kampányhét, az állampolgári részvétel hete keretében zajlott, közösségfejlesztő műhelyek által nyolcadik éve szervezett felmérés eredményei azt mutatják, hogy 2011-hez képest a nonprofit szervezetek iránti bizalom legnagyobb mértékben a fiataloknál (19–25 évesek) és az 55 év feletti korosztállyánál javult.

A közbizalom szempontjából a középmezőnyben helyezkednek el – az előző évekhez hasonló eredménnyel – az egyházak és az igazságszolgáltatás, miközben kissé visszaesett az önkormányzatok iránti bizalom.

A szűrőpróbaszerűen – tehát szociológiai szempontból nem reprezentatív mintán – végzett kérdőíves felmérés alapján a sereghajtók között szerepelnek a politikusok, akik „még a több éve tartó mélypontot is alulmúlták”, ugyanis tovább romlott az Országgyűlésbe és a politikusokba vetett bizalom értéke.

A közbizalmat érintő kérdésekre – mennyire bízik az adott szerveze-

tekben – ötféle választ lehetett adni: nagyon; eléggé; nem nagyon; egyáltalán nem; nem tudok válaszolni. A jelentés kitért arra is, hogy a civil szervezetek és az egyházak esetében igen magas a bizonytalanok aránya, utóbbiaknál egyaránt magas a „nagyon bízik” és az „egyáltalán nem bízik” válaszok száma is.

A társadalom jelentős része számára még mindig nem vált ismertté, a mindennapi élet szerves részévé a civil szervezetek működése és az ezekben való állampolgári aktivitás – jegyzi meg a jelentés.

A nyolc osztállyal alacsonyabb végzettségűek bizalma a legmagasabb mindegyik kategóriában, különösen a rendőrség és az egyházak esetében. Erre magyarázat lehet, hogy a nyolc osztállyal alacsonyabb végzettségűek főleg az idősök közül kerülnek ki, közöttük pedig több a vallásos, illetve ők „talán hagyományosan jobban bíznak a rendőrségben is, hiszen több emléküik lehet a szocializmus nagyobb közbiztonságáról”.

Arra a kérdésre, hogy „Mit gondol, tud valamilyen befolyással len-

ni a lakóhelyét érintő döntésekre?”, az előző évhez képest emelkedett a pozitív válaszok aránya, azaz a helyi cselekvés esélyét jobbnak ítélik a válaszadók, mint 2011-ben. (Ebben a kategóriában is ötféle feleletet adhattak a megkérdezettek: határozotlan; valamennyire; nem nagyon; egyáltalán nem; nem tudom.)

Elsősorban a fiatal felnőttek és a középkorosztály bizakodó ebben a kérdésben, illetve az 55 év fölöttiek ítélik meg a leginkább negatívan ennek az esélyét. Az iskolai végzettséget tekintve leginkább a diplomások tartják lehetségesnek, hogy befolyással lehetnek a helyi döntésekre.

A jelentés megállapította, hogy helyi szinten továbbra is az önkormányzatok tájékoztató csatornáit használják a legtöbben, „különösen igaz ez a középkorú és az idősebb lakosság körében”. A lakóhelyi ügyeket érintő döntések befolyásolását illetően legjobban az internetes petíciókat aláírók aránya nőtt, ezt követi az akciókra felhívó cikkek és videók megosztása.

► Forrás: MTI

Szabad az út a bizniszegyházaknak?

► Az Alkotmánybíróság (AB) február 26-án megsemmisítette az egyházi törvény több rendelkezését, köztük azokat, amelyek az egyházak parlament általi elismerésének eljárására vonatkoznak. Így megnyílt az út azon szervezetek előtt, melyek egyházként milliós összegeket vettek el a magyar adófizetőktől. Az AB a horogkereszt és a vörös csillag viselésével kapcsolatos állásfoglalás után újabb vitatató döntést hozott.

A testület alkotmányos követelményként állapította meg, hogy az államnak a vallási csoportok önálló működését lehetővé tevő sajátos egyházi jogállás megszerzését a vallásszabadsághoz való joghoz igazodó, tárgyilagos és ésszerű feltételek alapján, tisztességes eljárásban, jogorvoslati lehetőség mellett kell biztosítania. Az AB szerint nem alkotmányos elvárás, hogy minden egyház azonos jogosultságokkal rendelkezzen, minden egyházzal ugyanolyan mértékben működjön együtt az állam. A vallásszabadsághoz való joggal összefüggő gyakorlati különbségek alkotmányos határok között maradnak mindaddig, amíg nem diszkriminatív jogi szabályozásból erednek, illetve amíg nem diszkriminatív gyakorlat eredményei.

Tizenhét közösség nyújtott be panaszt

Az AB-hoz a törvény miatt alkotmányjogi panaszt nyújtott be tizenhét olyan vallási közösség, amely korábban egyházként működött, de a törvény alapján elveszítette az egyházi jogállást; *Szabó Máté*, az alapvető jogok biztosa pedig utólagos normakontrollt kért a testülettől. A határozatot tizenhárom alkotmánybíró írta alá, közülük öten – *Balsai István*, *Dienes-Oehm Egon*, *Lenkovics Barnabás*, *Szalay Péter* és *Szívós Mária* – különvéleményt fogalmaztak meg. A szavazásban már nem vett részt *Bihari Mihály*, aki betöltötte hetvenedik életévét, és ezzel megszűnt alkotmánybírói megbízatása. A helyére február 25-ei hatállyal megválasztott *Salamon László* sem szavazott, mivel nem vett részt a döntés-előkészítési folyamatban.

Akári létrehozhatott egyházat

Bölcskei Gusztáv református püspök 2012 tavaszán egy interjúban hangsúlyozta: szerinte szükség volt új egyházügyi törvényre, mert az a liberális felfogás, amelynek alapján a korábbiakban nagyon könnyen lehetett egyházat alapítani, sok anomáliát idézett elő. A püspök egy másik alkalommal azt hangsúlyozta, hogy a helyzet tisztázására az egyházi intézményrendszer stabil fenntartása mellett azért is volt szükség, hogy ne lehessen egy egyház nevével visszaélni.

A 2011-ben elfogadott törvény szerint az egyesületek egyházzá nyilvánításának feltételei között az szerepel, hogy alapcélként vallási tevékenységet végezzenek, tanításuk lényegét tartalmazó hitvallásuk és rítusuk legyen, tevékenységük ne legyen ellentétes az alaptörvénnyel, ne ütközzön jogszabályba, illetve ne sértse az egészséghez való jogot és az emberi méltóságot, valamint hogy működése során ne vetődjön fel nemzetbiztonsági kockázat az egyesülettel szemben. További feltétel, hogy a szervezet legalább száz éve működjön nemzetközi szinten vagy legalább húsz éve Szervezett formában, egyesületként Magyarországon.

Az elismert egyházak körét a parlament 2012. február 27-én bővítette: a decemberi tizennégy után újabb tizennyolc vallási közösségnek szavaztak meg egyházi jogállást a képviselők. Akkor a Ház döntött hatvanhat vallási közösség kérelmének elutasításáról is, így azok március 1-jével elveszítették egyházi státusukat, és egyesületként működhetnek, ha ezt kérelmezték.

Milliókat szereztek az adófizetőktől

Az elismert egyházak köréből olyan szervezetek maradtak ki, mint a *Fény Lovagjainak és Testvériségének Egyháza*. A szervezet egy a technikai számmal rendelkező száznolcvanöt magyarországi egyház közül, amelyeknek az adófizetők a személyi jövedelemadójuk egy százalékát ajánlhatták fel – írta korábban a *Magyar Hírlap*. A fény lovagjai a 2008. esztendő után e forrásból 1,603 millió forintot kaptak. Hozzájuk hasonló alakulat az *Akia Egyház*, mely fő feladatának „a földlakók rendben tartását és bolygónk egészségesebbé tételét” vallja. Célja a híveinek számítása szerint 2003. február 23-án elkezdődött „Új Kor kikényszerítette feladatok ellátása”, élén a vezérmagos áll. A *Tiszta Lelkü Emberek Egyháza* alapítói azonban „a Szent Szellemmel betelve és az Ő sugallatára úgy határoztak, elsődleges feladatuk az kell legyen, hogy embertársaikat a hit útjára vezessék”.

A *Metafizikai Hagyomány Centruma* néven bejegyzett egyház – a honlapján fellelhető anyagok alapján – mind a kereszténységet, mind a modern tudományosságot olyan fekélynek tartja, amely ellensége a „fajnak” és „az ősi tudásnak egyaránt”.

Bizonyos felekezetek a nemzetbiztonsági hivatal évkönyveiben is szerepeltek az elmúlt években, miközben – ahogy feljebb is olvasható – a törvény feltételül szabja, hogy az adott egyesülettel kapcsolatban ne vetődjön fel nemzetbiztonsági kockázat.

Ismert: *Jakubinyi Róbert*, a milliárdos adócsalással és csempészettel megvádolt *Egymásért Egy-Másért Alapítvány* létrehozója is gondolkodott egyházalapításon a bankválsárlás és a politikai szerepvállalás mellett.

Szabad a horogkereszt és a vörös csillag Magyarországon

Az Alkotmánybíróság egy héttel korábban sem tétenkedett: február 19-én április 30-ai hatállyal megsemmisítette az önkényuralmi – nemzetiszocialista és kommunista diktatúrákkal kapcsolatos – jelképek használatát tiltó büntető törvénykönyvi paragrafust. Az AB határozatával eltért saját 2000-ben meghozott határozatától, amelyben még alkotmányosnak találta a paragrafust. *Rogán Antal* szerint az alkotmánybíróági döntés joggal sérti a magyarországi zsidó közösségeket és a kommunizmus minden élő áldozatát vagy családtagjait. Mint fogalmazott: súlyos következményekkel járhat. Ugyanis azt jelenti, hogy május 1-jétől szabadon lehet mászkálni az utcán horogkereszttel, vörös csillaggal vagy SS-jelvénnnyel.

► Forrás: MTI/MNO

ProChrist Magyarország 2013

Március 4–11. között hazánk ismét bekapcsolódik a ProChrist evangélizációba, melyet ezúttal Stuttgartból, a Porsche Arénából közvetítenek.

A ProChrist az evangélizációnak egy különös és modern formája, amely a legkorszerűbb technika felhasználásával juttatja el a Jézus Krisztusról szóló örömmüzenetet Európa számos országába. Élő műholdas közvetítés segítségével több száz gyülekezet kapcsolódhat be a központi rendezvény nyolc alkalomból álló programjába.

A különleges istentiszteletek magját *Ulrich Parzany* hitébresztő igehirdetése alkotja, az egyes témákban való elmélyülést pedig a profi színjátszás és pantomim, a különböző hagyományos zenei műfajok, valamint a gospel és a dicsőítő énekek is elősegítik.

A ProChrist műholdas evangélizáció magyarországi helyszíneinek teljes listája a www.prochrist.hu oldalon olvasható.

KÖT-összejövetel

A Keresztény Ökumenikus Baráti Társaság (KÖT) következő összejövele március 4-én, hétfőn 18 órakor lesz a Budai Református Egyházközség gyülekezeti termében (I. ker., Szilágyi Dezső tér 3.). Előadást tart *Falus András* akadémikus *Eduvital, a testi és lelki egészség tanítása és megőrzése*, valamint *Szekely András A Hungarostudy és tanulmányai, Kopp Mária hagyatéka* címmel. Minden érdeklődőt szeretettel várnak.

Barátaim halála mindig nagy próbája volt életemnek. Hogyan élek hiányukkal? Így voltam Bibó Lajossal, Galyasi Miklóssal, Pilinszky Jánossal, Vas Istvánnal, a nálam fiatalabb Kemenczky Judittal is...

A titáni költő, Ady kijelentése mindig zavart: „Én a Halál rokona vagyok...” Jobban tetszett Takács János viszonya a Nagy Ismeretlenhez. Magatartása, hogy nem vett tudomást a halálról, tette a dolgát, teremtett, mintha örökké élne.

Mosolyogva gondolkodom régi találkozásokra: a tavaszi kertben dolgozik szalmakalapban; biciklivel suhan a Pálffy utcán; szívünk falára írja hűsvét föltámadásüzenetét; kis evangélikus templom, tele tiszta arcú öregekkel. Mintha tegnap lett volna, hogy megünnk utána, ő pedig örök ifjan, biztatva terel bennünket legelől – hetvenévi hűséges szolgálat után adta át a Márton utcai szószéket.

Mi minden volt Takács János év-

Akit az Isten szeretett

századában! Földrészeket lángba borító háborúk, forradalmak, vörös terror; békés tanyák szétverése (Vásárhely környékén több ezer tanyáé), családi tragédiák, zsarnok idők megaláztatásai...

Nemrégén ünneptük századik születésnapját. Nemcsak lelkésztársak köszöntötték, a vásárhelyi gyülekezet, de az egész város beszélt róla. Szeretettel és tisztelettel, hiszen mindenki ismerte. És nem volt ember, kinek ne adott volna egy jó szót útravalóul. Szelíd, fáradt mosoly

volt az arcán. Szeretetével mindenkit lefegyverzett.

Nem véletlen, hogy együtt taníthattott – német nyelvet – Szabó Magdával és Németh Lászlóval. Szerették és becsülték. Hitvallása bizonyára őket

is elgondolkodtatta: ahová Isten állít bennünket, ott kell helytállni tisztességgel. Akit Isten véd, azt nem érheti baj, akinek templomot kell vigyáznia, annak nem szabad félnie. És életét, fogyatkozó erejét másokra kell pazarolnia.

Ha valakit bánatás ért, hozzá kopogott be. Ha valaki-

In memoriam Takács János

lem- és földrajztudiumokat vett fel, egyszerűen a tudás kedvéért.

1938-tól következett Tótkomlós. Állami hitoktatóként került a településre, és minden szabad idejét az ifjúsággal való foglalkozásnak szentelte. Később szívesen emlékezett vissza a polgári és az ipari iskola diákjaira, hogy azok mennyire nyitottak és érdeklődők voltak Isten dolgai iránt. Tótkomlós különleges szent hozadéka volt Takács János számára az első házassága.

Tótkomlósról 1941-ben a hódmezővásárhelyi evangélikus gyülekezetbe került lelkészi szolgálatra. Isten itt három gyermekkel ajándékozta meg őt és feleségét. De szeretett felesége (1956 augusztusában) harminckilenc évesen elhunyt.

Ritkaságszámba menő adat: Takács János lelkész összesen hetven esztendőn át végzett lelkészi szolgálatot, és ebből hatvankét esztendeig Hódmezővásárhelyen volt hűséges lelképásztor. Kilencvenkét éves korában ment

nyugdíjba, 2003. október 5-én köszönt el híveitől.

A gyülekezet nagyon kicsiny volt, a város hétszázhatvan négyzetkilométerén mintegy nyolcszáz evangélikus lélek élt. Takács János nagyon sokat kerékpározott, hogy a gyülekezetet összetartsa, küldetésének eleget tegyen. Százévesen így emlékezett: „A kerékpárról csak akkor szálltam le, ha olykor betegágyba kellett feküdnöm.” S hozzátette: „De észre sem vettem az évek futását.” Még aktív lelkészként, de már idős korában volt rákműtéte is, de a betegség – csodaként – elmúlt, és János bácsi tovább szolgálhatott.

Amiképpen a lelkész hűséges volt a vásárhelyi gyülekezethez, a gyülekezet sok tagja is szeretetével vette körül az idős lelkészt. Fizikai ereje lassan elfogyott, de szellemi és lelkierejét nagyon sokáig megőrizte. Számos teológiai, hitépítő könyv fordítója volt, ezeket saját maga adta ki, és ajándékként terjesztette. Közel húsz ilyen kiadványa volt.

Takács János lelkészt nagyon so-

nek gyászolnia kellett, megvigasztalta. Ő társát vesztette el fiatalon, de saját fájdalmát vigasznak mutatta föl, hogy a reménytelenségben is ott bujkál a születő remény.

Derűs, komoly és sugárzó. Valahogy nem tudom leírni róla, hogy volt. Itt van ma is. Amivel még ki kell egészítenem: ember. Minden időben.

Hószakadás, havas eső, éjszakai fagy volt egész héten Hódmezővásárhelyen. A temetésen megenyhült, tiszta volt az ég. Kós Károly – aki építész, írója, lekiismerete volt az erdélyi magyaroknak – jutott eszembe a kora délutánban.

Takács János reménye erőt adó üzenet volt mindig. Februári temetése is. Utolsó útjára nemcsak lelkésztársak, barátok, tanárok, művészek kísérték el, hanem a város népe is. Evangélikusok, reformátusok, katolikusok, unitáriusok. Ha múlt lett is a százket esztendő, akkor is példát és távlatot kínál.

■ FENYVESI FÉLIX LAJOS

Istentiszteleti rend • 2013. március 3.

Böjt harmadik vasárnapja. Liturgikus szín: lila.

Lekció: Lk 11,14–28; Ef 5,1–9. Textus: 1Móz 4,1–13. Énekek: 188/370., 416.

Budavár, I., Bécsi kapu tér de. 9. (úrv.) Balicz Iván; de. 10. (német, úrv.) Johannes Erlbruch; de. 11. (úrv., szuplikáció) Ferenczi Ágnes; du. 6. (szuplikáció) Ferenczi Ágnes; **Fébé, II., Hűvösvölgyi út 193.** de. 9. (úrv.); **Sarepta, II., Modori u. 6.** de. 3/4 11. (úrv.) Sztojanovics András; **Pesthidegkút, II., Ördögárok u. 9.** de. fél 10. (úrv.) Sztojanovics András; **Csillaghegy–Békásmegyér, III., Mező u. 12.** de. 10. (úrv.) Fülöp Attila; du. 6. (koncert); **Óbuda, III., Dévai Bíró M. tér** de. 10. (úrv.) Bálintné Varsányi Vilma; **Újpest, IV., Lebstücsk M. u. 36–38.** de. 10. (úrv.) Solymár Péter Tamás; **Káposztásmegyér, Tóth Aladár út 2–4.** de. 9. (úrv.) Solymár Péter Tamás; **Deák tér, V., Deák tér 4.** de. 9. (úrv., családi) Smidélisz Gábor; de. 11. (úrv., kantátazenés istentisztelet) Gáncs Péter; du. 6. (úrv., Megálló nevű ifjúsági istentisztelet) Kende K. Péter; **Fasor, VII., Városligeti fasor 17.** de. fél 10. (angol nyelvű áhítat, úrv.) Scott Ryll; de. 10. (családi) Pelikán András; de. 11. (úrv.) Aradi György; **Józsefváros, VIII., Üllői út 24.** de. fél 11. Románné Bolba Márta; **VIII., Rákóczi út 57/a** de. 10. (szlovák) Gulácsiné Fabulya Hilda; **VIII., Karácsony S. u. 31–33.** de. 9. Románné Bolba Márta; **Ferencváros, IX., Gát u. 2. (katolikus templom)** de. 11. (úrv., családi) Koczor Tamás; **Kőbánya, X., Kápolna u. 14.** de. 10. (úrv.) Benkóczy Péter; **Kerepesi út 69.** de. 8. (úrv., szuplikáció) Farkas Ervin; **Kelenföld, XI., Bocskai út 10.** de. 8. (úrv., szuplikáció) Kárnyáczki Eszter, liturgia: Gáncs Tamás; de. fél 10. (úrv., családi) dr. Blázy Árpád; de. fél 11. (úrv., szuplikáció) Kárnyáczki Eszter, liturgia: Gáncs Tamás; du. 6. (vespera) dr. Blázy Árpád; **XI., Németvölgyi út 138.** de. 9. dr. Blázy Árpádné; **Budagyöngye, XII., Szilágyi E. fasor 24.** de. 9. (úrv., szuplikáció) Ferenczi Ágnes; **Budahegyvidék, XII., Kék Golyó u. 17.** de. 10. (úrv.) Keczkó Pál; negyed 12. Keczkó Szilvia; **Angyalföld, XIII., Kassák Lajos u. 22.** de. 10. (úrv.) Grendorf Péter; **Zugló, XIV., Lőcsei út 32.** de. 11. (úrv., szuplikáció) Farkas Ervin; **XIV. Gyarmat u. 14.** de. fél 10. (szuplikáció) Farkas Ervin; **Pestújhely, XV., Templom tér** de. 10. (úrv.) Szabó B. András; **Rákospalota, XV., Juhos u. 28. (kistemplom)** de. 10. (úrv., szuplikáció) Juhász Dénes; **Rákosszentmihály, XVI., Hősök tere 10–11.** de. 10. (úrv., családi) Börönte Márta; **Cinkota, XVI., Rózsalevél u. 46.** de. fél 11. (úrv.) Vető István; **Mátyásföld, XVI., Prodám u. 24.** de. 9. (úrv.) Vető István; **Rákoshegy, XVII., Tessedik tér** de. 9. (úrv.) Nagyné Szeker Éva; **Rákoskeresztúr, XVII., Pesti út 111.** de. fél 11. (úrv.) Nagyné Szeker Éva; **Rákoscsaba, XVII., Péceli út 146.** de. 9. (úrv.) Kovács Áron; **Rákosliget, XVII., Gőzön Gy. u.** de. 11. (úrv.) Kovács Áron; **Pestszentlőrinc, XVIII., Kossuth tér 3.** de. 10. (úrv.) dr. Korányi András; **Pestszentimre, XVIII., Rákóczi út 83. (református templom)** de. 8. (úrv.) dr. Korányi András; **Kispest, XIX., Templom tér 1.** de. 10. (úrv.) Széll Éva; **XIX., Hungária út 37.** de. 8. (úrv.) Széll Éva; **Pesterzsébet, XX., Ady E. u. 89.** de. 10. (úrv.) Győri János Sámuel; **Csepel, XXI., Deák tér** de. fél 11. (úrv.) Zólyomi Mátyás; **Budafoke, XXII., Játék u. 16.** de. 10. (úrv.) Hokker Zsolt; **Budaörs, XXII., Szabadság út 75.** de. 10. (úrv.) Endreffy Géza; **Budakeszi, Fő út 155. (gyülekezeti terem)** de. fél 10. dr. Lacknerné Puskás Sára.

Összeállította: BALLA MÁRIA

HÍRDETÉS

DIGITALSTAND
www.digitalstand.hu

Bárhol vagyok,
velem vannak
a lapjaim.

WWW.DIGITALSTAND.HU

Olvassa
az Evangelikus Élet
digitális változatát!

Árvíztűrő tükörfúrógép

Tőlünk nem messze, a testvéri Lengyelországban a február 21-én tartott nemzetközi anyanyelvi napon érdekes esemény történt, amelynek minket is érintő informatikai vonatkozása van.

E jeles nap a kevésbé közismert emléknepok közé tartozik, noha az UNESCO hívta életre, mert a nyelvek között – hasonlóan a ritka állatokhoz – szintén vannak „veszélyeztetett fajok”. Nyilvántartásuk szerint jelenleg mintegy hat-hétezer különféle nyelvet beszél az emberiség, és ezek több mint egyharmada veszélyeztetettnek tekinthető.

A veszélyeztetettségnek több kritériuma van; az egyik a nyelvek beszélőinek a száma – van egy küszöbérték (ez nyelvenként más és más lehet), amely alatt a beszélők kénytelenek egy másik nyelvet elsajátítani –, illetve az, hogy az adott országban milyen arányban vannak jelen a kérdéses nyelv beszélői. A veszélyeztetett nyelvek végleg ki is halhatnak.

A nemzetközi anyanyelvi nap időpontja igazán hősies eseményeknek állít emléket. Történt, hogy 1952-ben Pakisztánban az urdu nyelvet nyilvánították az egyetlen hivatalos nyelvvé, ez pedig az akkor még az országhoz tartozó, bengáli nyelvet beszélő Banglades arcucsapásként érte. A döntés nyomán kibontakozó nyelvi mozgalom február 21-én Dakkában nagy tüntetést szervezett, amelyet a rendőrség erőszakkal oszlatott fel. Az öt halálos áldozattal járó megmozdulás emlékére döntött úgy az UNESCO, hogy a „bengáli nyelv mozgalom” napja legyen az anyanyelvek nemzetközi napja is.

De visszatérve az idei eseményekre és a lengyel vonatkozásra: teljes betűkészletük és írásmódjuk megőrzését célzó kampányt indítottak lengyel nyelvszakértők arra hivatkozva, hogy a lengyel ábécé egyes karakterein található ékezeteket – szakszóval *diakritikus jeleket* – is

egyre inkább a „kihalás” veszélye fenyegeti. A számítógép- és telefonbilleentyűzeteken ugyanis a felhasználók csak több lépéssel tudják begépelni a lengyel nyelvben használatos összes karaktert, ezért gyakran elhagyják a mellékjeleket, hogy ezzel időt – meg fáradságot – spóroljanak. A címzetteknek emiatt azonban sokszor találgatniuk kell a kapott üzenetek jelentését.

Jerzy Bralczyk nyelvész szerint a diakritikus jeleknek fontos szerepük van. Mint elmondta, a lengyel nyelvre ma már komoly fenyegetést jelent a betűkészletében lévő speciális karakterek gyakori elhagyása. „Az *a* és *e* betű melletti jobb farok (ogonek) nazálissá, az *s*, *c* és *n* feletti éles éke-

EGYHÁZ ÉS VILÁGHÁLÓ

Rovatgazda: Nagy Bence

las karakterek szerepeltek a kizárólag a magyar nyelvre jellemző karakterek helyén.

A jelen írás címeként szereplő, *árvíztűrő tükörfúrógép* nevű fantázia-tárgy megszületése is ezzel függ össze: e szókapcsolatban ugyanis minden magyar ékezetes magánhangzó szerepel egyszer, így kiválóan alkalmas arra, hogy ellenőrizzük, a betűkészletben minden, a szedéshez szükséges karakter megvan-e.

Az *ő* és *ű* betű speciális ékezeit *hungarumlautnak*, azaz „magyar ékezetnek” hívják. Minden bizonnyal egy matematikusnak is fontos szerepe van abban, hogy az ékezetek nélkül élő angolszász világ ezt komolyan vette. *Erdős Pál* ugyanis az Egyesült Államokban, Angliában és az angol nyelvű Indiában is oktatott, miután számos publikációban tett tanácsot matematikai zsenialitásáról. Így aztán amikor *Donald Knuth* – egy másik híres matematikus – megalkotta kifejezetten tudományos célú szövegszerkesztő rendszerét, gondoskodott arról, hogy Erdős neve hibátlanul és hiánytalanul legyen leírható vele. Még ha olyan kacifántos kódot kellett is megadni hozzá, mint az *Erd\H{o}s*.

Még emlékezhetünk *Márai Sándor* panaszára – „Az ohioi bányában megbicsaklik kezed, / A csákány koppan és lehull nevedről az ékezet” –, de úgy tűnik, az informatikai lehetőségek megvannak – például – a betűkészletekben mutakozó sokszínűség megőrzésére is. Csak rajtunk áll, hogy élünk-e velük.

■ N. B.

EVÉL&LEVÉL

Tóth Sándor emlékezete Nagyacsádon

Centenárium megemlékezés zajlott múlt év decemberében a nagyacsádi evangélikus templomban. Édesapám, a fél Dunántúl papjaként emlegetett *Tóth Sándor* (1912–2000) 1938 és 1992 között látta el Mezőlak–Békás, Mihályháza, Nagyacsád, Dáka, Pápadereske gyülekezeteinek lelkigondozását. Példamutató alázattal és szeretettel végzett munkásságáról méltóképpen illett megemlékeznünk születésének századik évfordulóján.

A szolgálat elvégzésére az Óbudai Evangélikus Egyházközség parókusát, *Bálintné Varsányi Vilmát* kértem fel. A lelkész, aki családunk nagyon közeli, szeretett barátja – szinte családtagja –, a mai napig nagy tisztelője édesapámnak mint embernek és mint lelkésznek egyaránt. A helyi lelkész, *Tóth Károly* pedig maximálisan segítségünkre volt minden kérésünkben.

Mivel családommal távol élek szülőfalumtól, Mezőlaktól, így legnagyobb részben *Gyenge Katalin* pedagógus, nagyacsádi lakos szervezte azt a megemlékezést, amely aztán nagyon sok örömet, fájdalmas és szép emléket idézett fel bennem és családom számos tagjában.

Az emlékezők elmondták, hogyan élt szeretett és tisztelt lelkészük, elmondták, milyen hálások, amiért sok mindenre megtanította őket. Talán legfontosabb a szeretet, amely sokféleképpen nyilvánult meg életében és tanításában. Volt, aki más felekezethez tartozóként szólt arról, hogy nagyon szeretete és tisztelte „Sándor bácsit”.

Nagyon hálás vagyok a nagyacsádi gyülekezetnek áldozatos adakozásáért, amelynek révén elkészülhetett egy édesapám nevét megőrző emléktábla – szintén Gyenge Katalin közreműködésével. Köszönet a polgármesteri hivatal vezetésének is támogatásukért!

Természetesen nemcsak a nagyacsádi gyülekezet, hanem Mezőlak és Pápa evangélikusai is jelen voltak, Mihályházáról pedig *Mészáros Géza* polgármester és *Pátkai Gyula Sándor* református lelkész is együtt emlékezett velünk. (Mezőlak volt az anyagyülekezet, ott volt a paplak, ott élt együtt családunk 1942-től 1992-ig.)

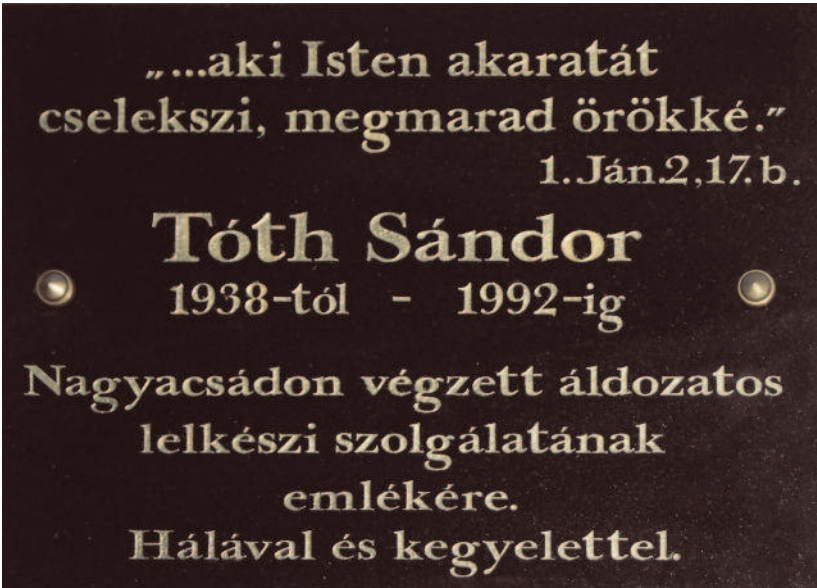
Látva a kedves ismerős arcokat, akik szeretettel vettek körül, és őrzik édesapám emlékét most is, megnyugodtam: jó gondolat volt, hogy együtt emlékezzünk rá.

Külön köszönettel, hálával tartozom Gyenge Katalinnak, aki időt, energiát nem sajnálva szervezte meg és tette ünnepivé a megemlékező alkalmat.

Tóth Sándor emlékét tovább őrzi gyermeke, veje, három unokája, négy dédunokája, és őrizzék meg továbbra is szívükben a mi kedves tisztelendő bácsinkat, szeretett családtagunkat!

Köszönöm, hogy együtt emlékeztek velem és családommal. Erős vár a mi Istenünk!

VARGA TIBORNÉ SZÜL. TÓTH MÁRTA (*Százhalombatta*)

Hitoktatók figyelmébe!

Várjuk mindazok jelentkezését, akik az Evangélikus Hittudományi Egyetem nappali, levelező vagy kihelyezett tagozatán elvégezték a hittanárképzést, hogy létrehozassunk egy *evangelikus hitoktatói közösséget*, amelyben mindenki értesülhet a hittanórákkal kapcsolatos legfrissebb tudnivalókról, iskolai és gyülekezeti álláslehetőségekről, és megvalósulhat az egymástól tanulás modellje. A jelentkezéseket a hitoktatas@lutheran.hu e-mail címre kérjük.

Alkalmas parókusok

Az Északi Egyházkerület Püspöki Hivatala által tavaly meghirdetett parókusai alkalmassági vizsgálatra öt beosztott lelkész jelentkezett. A szóbeli meghallgatáson, február 21-én – a törvényben foglaltaknak megfelelően – négyfős bizottságok előtt bizonyíthatták alkalmasságukat: a püspök, az esperes, a felügyeletet végző lelkész, illetve a jelölt elnöktársa, vagyis az egyházközségi felügyelő előtt.

Az önálló lelkészi munkavégzésre való alkalmasságot vizsgáló bizottság első sorban az írásban benyújtott dolgozatokról beszélgetett a fiatal lelkészekkel, majd a teológiai tudás gyakorlatban való alkalmazásával kapcsolatban faggatta őket.

A hatórás próbatétel eredményeképpen *dr. Fabiny Tamás* püspök öt parókus lelkészi oklevelet adhatott át a jelölteknek, tanúsítván, hogy mindannyian sikerrel megállták a vizsgát.

Az oklevelet szerzett lelkészek (*képünkön balról jobbra*): *Török Anett* a Pilisi Evangélikus Egyházközségben, *Malik Péter Károly* a Lucfalvai Evangélikus Egyházközségben, *Zsugyel-*

Klenovics Katalin a Nógrádi Evangélikus Egyházközségben, *Asztalos Richárd* a Tokaj és Környéke Evangélikus Egyházközségben, *Chikán*

Katalin a Dunakeszi Evangélikus Egyházközségben szolgál. Parókus lelkészi oklevelük megszerzésével bekerültek a parókusai jogkörrel felruházható, önálló szolgálatra választható lelkészek sorába.

■ HORVÁTH-HEGYI ÁRON *felvétele*

AJÁNDÉKOZZON EVANGÉLIKUS ÉLETET!

Megrendelőlap

Ezennel megrendelem az *Evangélikus Életet*

☐ negyed évre: 3575 forintért ☐ fél évre: 7150 forintért ☐ egy évre: 14 300 forintért

Megrendelő neve és címe:

Kézbesítési név és cím:
(ajándék előfizetés esetén)

A fenti előfizetési díjak belföldre (illetve Románia és Szlovákia területén) érvényesek!

Kérjük, a szelvényt NYOMTATOTT NAGYBETŰKKEL töltsd ki, és küldje vissza az alábbi címre: **Evangélikus Élet szerkesztősége, 1085 Budapest, Üllői út 24.** (A borítékra szíveskedjék ráírni: „Előfizetés”) A szelvényt az 1/486-1195-ös faxszámra is elküldheti.

Kérjük, hogy esetleges kérdéseivel, az előfizetéssel kapcsolatos problémáival keresse szerkesztőségünket az 1/317-1108-as vagy a 20/824-5519-es telefonszámon. Előfizetéssel kapcsolatos e-mailjét az elofizetes@evelet.hu címre küldheti el.

HÍREK, HIRDETÉSEK

Gítárzene és előadás Békásmegyeren

Tanuld meg szeretni a kortárs ze-
né! *Rák Béla* gitárművész hang-
versenye és előadása március 3-án
18 órakor a békásmgyeri evangé-
likus templomban (1038 Buda-
pest, Mező u. 12.). Vendég: *Hollós
Máté* zeneszerző.

Szabadegyetemi előadás a Bécsi kapu téri templomban

A Bécsi kapu téri evangélikus templom (Budapest I. ker., Táncsics Mihály
u. 28.) kápolnájában minden hónap első hétfőjén 19 órai kezdettel szabad-
egyetemi előadások hangoznak el. A következő, hatodik alkalom március
4-én lesz. Előadó: *dr. Nyíri Kristóf* akadémikus, filozófus. Téma: *Konzer-
vativizmus a 21. században*. Házigazda: *dr. Fabiny Tamás* püspök. A rész-
vétel ingyenes. A szervezők minden érdeklődőt szívesen látnak.

HIRDETÉS

Fogadóórámat minden hónap
első hétfőjén tartom. Mindenkit
szeretettel várok délután három
órától öt óráig a Déli Egyházke-
rület székházában (1088 Buda-
pest, Puskin u. 12.).

Radosné Lengyel Anna
országosfelügyelő-helyettes,
a Déli Egyházkerület felügyelője

APRÓHIRDETÉS

Evangelikus hölgy családoknál vállal
gyermekfelügyeletet, bejárónői mun-
kát – 20/412-2886.

GYÁSZHÍR

Mély fájdalomunkkal, de Isten
akaratában megnyugodva tu-
datjuk mindazokkal, akik ismer-
ték és szerették, hogy drága
édesanyánk, nagymamánk, dédi-
kénk, *dr. Oroszlány Istvánné sz.
Kendeh-Kirchknopf Márta* febru-
ár 11-én, életének 94. évében
visszaadta lelkét teremő Istené-
nek. Temetése március 4-én
12.45-kor lesz a Farkasréti teme-
tő Makovecz-terméből az evan-
gelikus egyház vigasztaló szolgá-
latával.

Cím: Oroszlány István, 1163
Budapest, Katóka u. 29.

Új nap – új kegyelem

Vasárnap (március 3.)

*Amikor a százados, aki Jézussal szemben állt, látta, hogy így lehelte ki lel-
két, ezt mondta: „Bizony, ez az ember Isten Fia volt!”* Mk 15,39 (Ézs 65,1b; Lk
9,57–62; Ef 5,1–8a; Zsolt 34) A százados szeme előtt minden a halálról szól.
A rábízott fogoly hullája, a katonák röhögése, a még vértől szennyes dárda,
mellyel éppen most szúrták át a testet. Az ég sötét. Asszonyok sírnak. Ez a
reménytelenség helye. Honnan fakad ez a mondat: „*Bizony, ez az ember Is-
ten Fia volt!*”? Márk a hitetlenség evangélistája. Nála senki nem ért semmit,
senki nem hisz semmit. Ez a katona mégis a hit hangján szólal meg. Ez Márk
üzenete. Oda kell állni a keresz alá. Látni kell a szenvedést, amelyet Isten
átélt. Érezni kell a pusztulás szagát ahhoz, hogy hit támadjon. Mert Isten ezen
a helyen cselekszik leginkább. Itt mutatkozik meg leginkább Istenként. Itt
teremt hitet.

Hétfő (március 4.)

Jézus Krisztus mondja: „Az Isten országa közöttetek van!” Lk 17,21b (Zsolt
44,27; Lk 14,/25–26/27–33/34–35/; Lk 19,28–40) A közelség veszélyes do-
log. Könnyebb lenne valahol a tudomány távolában, könnyebb lenne má-
sok hitének elmondásában, könnyebb lenne romantikus regényekben, tá-
voli katedrálisok magasztosságában, zizegő bibliapapíron, ősi emlékekben,
de az Isten országa közöttünk van. Amikor az utcán pénzt kér valaki, ami-
kor hirtelen egy ember sorsa elválaszthatatlanul a gondom lesz, amikor ide-
gen világ vesz már körül, amikor nem tudom a válaszokat, ott van Isten or-
szága. Szenvedve, meggyötörve, erőszakot viselve van köztünk. Ha közel
szeretnénk lenni hozzá, magunk is ennek vagyunk kitéve. De közelsége te-
szi értelmessé a szenvedést, a fáradságot, a jóság minden formáját és az el-
múlást is.

Kedd (március 5.)

*Azért én úgy bánok majd ezzel a néppel, hogy csodálkozni fog, igen csodál-
kozni: vége lesz a bölcsek bölcsességének, az értelmesek értelme homályos ma-
rad.* Ézs 29,14 (Zsid 2,4; Jób 7,11–21; Lk 19,41–48) Egy nép életének fontos
támasza a bölcsek bölcsessége. Ők hordozzák a tapasztalatokat, melyeket
nemzedékek gyűjtöttek össze, ők gazdagítják az adott kor felfedezéseivel.
Egyetlen emberi kultúra sem hagyhatja figyelmen kívül a bölcsek bölcses-
ségét. Az értelmesség drága kincse egy társadalomnak. Ha vannak olyan
emberek, akik okosan rakják össze az eseményeket, ha vannak, akik meg
tudják mondani azt, mit is kell tennünk egy sajátságos pillanatban, akkor ki-
rajzolódnak a tervek, az utak és a szándékok. Vajon mit tesz Isten, ami ér-
téktelenné teszi a bölcsek bölcsességét, és elhalványítja az értelmesek ér-
telmét? Minden bölcsességünk és értelmünk odalesz Krisztus keresztfjénél.
Ezt teszi Isten.

Szerda (március 6.)

Ne beszéljetek oly sokat, büszkén, gőgösen, ne hagyja el szátokat kérkedő szó!
Hiszen mindentudó Isten az Úr, és a tetteket ő méri le. 1Sám 2,3 (1Jn 3,18; Mk
9,38–41/42–47/; Lk 20,1–8) Anna hálaéneke sok-sok könnyörgés és panasz-
kodó szó után hangzik el. Nem akart gyermeke születni. Ezalatt hány büsz-
ke asszony kérékedését hallhatta, hány nagyképű férfi gúnyolódott rajta! Vé-
gül sikerült neki. Meddő helyzetek kísérik életünket. Sikertelen szándékok,
régóta vágyott változások, törekvések, melyek folyton kudarcot vallanak. Azok-
ra gondolok, akik úgy érzik, hogy életükben soha nem oldódnak meg a med-
dő helyzetek. Nem csak sikertörténetek vannak. Hitünk az, hogy Isten vé-
gül minden meddő helyzetet termékennyé tesz. Ez bátor hit. Istenben bízik.

Csütörtök (március 7.)

*Imádjátok azt, aki teremtette a mennyet és a földet, a tengert és a vizek for-
rásait!* Jel 14,7b (1Krón 29,11a; Mk 8,/10–13/14–21; Lk 20,9–19) Néha körül-
nézek a teremtésben, és már alig hiszem, hogy külön lehet választani azt, amit
Isten alkotott, és amit az ember művelt itt, a világban. Hogy dicsérjem őt,
akinek már alig látni keze nyomát? A romlott logikák, az elfuserált szépség,
a tönkretett teremtés ellenére keresem és látom őt. Talán egy szempárban,
talán egy gyógyulásban, talán egy jó szóban, talán az ég fényeiben. Ő mu-
tatja meg magát.

Péntek (március 8.)

*Pál így szólt: De mivel az Isten mind e mai napig megsegített, itt állok, és bi-
zonyságot tesztek kicsinyeknek és nagyoknak.* ApCsel 26,22a (Zsolt 18,7; Mt
10,34–39; Lk 20,20–26) Mindenkinek tetszik ez a hősi helytállás. A helyt-
álló ember helyett szívesebben beszélék a helytálló Istenről. Az ő bizonyság-
tétele nem Pál okos érvelése, szimpátiát keltő szónoklata. Az ő bizonyság-
tétele vér, szenvedés és halál. És feltámadás.

Szombat (március 9.)

Mert ahogyan Isten igaz, igazzza teszi azt is, aki Jézusban hisz. Róm 3,26b (Zsolt
11,7a; Lk 17,28–33; Lk 20,27–40) Annyi mindennel szennyezzük be magun-
kat. Szemünk hordozza életünk fájó képeit, kezünket annyi sárba mártot-
tuk már bele, lábunk ostoba utakon járt, szánk annyi gonoszságot szolt. Le-
het-e bárkit igazzá tenni még? Isten ígéréte az, hogy ő igazzá tesz minket.
Mindegy, mit hoztunk magunkkal a múltból, mi szennyezett be, milyen kár-
hozat részesei voltunk. Isten újat kezd velünk.

■ KOCZOR TAMÁS

VASÁRNAPTÓL VASÁRNAPIG

Ajánló a rádió és a televízió műsoraiból március 3-ától március 10-éig

VASÁRNAP	HÉTFŐ	KEDD	SZERDA
6.30 / Duna Tv <i>Szentföldi szent helyek üzenete</i> <i>(magyar ismeretterjesztő</i> <i>sorozat)</i> Jeruzsálem, Golgota 7.15 / Duna Tv <i>Világ – Nézet</i> Kereszt és toll 8.30 / Régió Rádió 1485 – AM 1485 kHz <i>Lélekhangoló</i> Az Evangelikus Rádiómisszió műsora 11.20 / M1 <i>Evangelikus ifjúsági műsor</i> 14.15 / Duna World <i>Törzsasztal</i> Művészet, hit, tudomány világa 18.50 / M1 <i>A lényeg (közéleti magazin)</i> 21.00 / Duna Tv <i>Szegénylegények</i> <i>(magyar filmdráma, 1965)</i>	9.30 / Duna Tv <i>Élő egyház (vallási híradó)</i> 19.35 / Bartók rádió <i>A Wiener Sängerknaben</i> <i>hangversenye</i> Kratochwil: Jubilate Deo! 21.05 / Duna World <i>Nyár utca, nem megy tovább</i> <i>(magyar tévéfilm)</i> 23.00 / Rádió 17 (Budapest) <i>Lélekhangoló</i> Az Evangelikus Rádiómisszió műsora (radio17.hu) 23.10 / M1 <i>Arany Metszés</i> <i>(kulturális magazin)</i> 00.20 / Duna Tv <i>Vannak vidékek</i> <i>(magyar ismeretterjesztő</i> <i>sorozat)</i> Mohács	9.05 / Bartók rádió <i>Hang-fogó</i> Mendelssohn: O, Haupt voll Blut und Wunden – korálkantáta 14.06 / Kossuth rádió <i>Arvonások</i> Henics Tamás kutatóorvos, fotográfus 16.00 / Duna Tv <i>Néprajzi értékeink</i> <i>(magyar ismeretterjesztő</i> <i>sorozat)</i> Isten Báránya 20.00 / Corvinus Rádió (Sopron) <i>Lélekhangoló</i> Az Evangelikus Rádiómisszió műsora (corvinusradio.hu) 20.00 / Duna World <i>Hazajáró</i> Keresztény-havas	9.05 / Bartók rádió <i>Hang-fogó</i> Vivaldi: Laudate pueri – 112. zsoltár 10.30 / Duna Tv <i>Építéset XXI.</i> <i>(építészeti magazin)</i> 13.30 / Kossuth rádió <i>„Tebenned bíztunk</i> <i>eleitől fogva...”</i> A református egyház fclórája 19.35 / Bartók rádió <i>A Purcell kórus</i> <i>és az Orfeo kamarazenekar</i> <i>hangversenye</i> Pergolesi: Stabat Mater; Haydn: Stabat Mater 22.30 / M2 <i>Októberi égbolt</i> <i>(amerikai film, 1999)</i> 22.45 / Duna Tv <i>Beavatás</i> Czakó Gábor televíziós esszéje
CSÜTÖRTÖK	PÉNTEK	SZOMBAT	VASÁRNAP
9.05 / Bartók rádió <i>Hang-fogó</i> Schubert: Mirjam diadaléneke 9.35 / Duna Tv <i>Krisztus vándorai</i> <i>(magyar dokumentumfilm-</i> <i>sorozat)</i> 11.30 / Mezzo Tv <i>Bruckner: Te Deum</i> 20.25 / Duna World <i>Száműzött magyar irodalom</i> Reményik Sándor 22.55 / M1 <i>Nemzeti Nagyvizit</i> Vajktól Istvánig – keresztény állam alapítása 23.15 / Duna Tv <i>MűpArt classic</i> Bogányi Gergely zongorázik 0.55 / Duna Tv <i>Vannak vidékek</i> <i>(magyar ismeretterjesztő</i> <i>sorozat)</i> A Dunakanyar	10.00 / Duna Tv <i>Balatoni utazás</i> <i>(magyar ismeretterjesztő</i> <i>sorozat)</i> A munkásosztály pihenője 11.25 / Agnus Rádió (Kolozsvár) <i>Lélekhangoló</i> Az Evangelikus Rádiómisszió műsora (agnusradio.ro) 12.00 / Kossuth rádió <i>Déli harangszó a kiskörösi</i> <i>evangelikus templomból</i> 12.05 / Bartók rádió <i>Hangverseny délidőben</i> Beethoven: Missa solemnis 15.25 / Duna World <i>A Biblia a magyar</i> <i>költészetben</i> 18.00 / Bartók rádió <i>Arckép</i> Egy óra Dobozy Borbála csemlaloművésszel	8.20 / Duna Tv <i>Élő egyház (vallási híradó)</i> 8.50 / Duna Tv <i>Isten kezében</i> 9.30 / Rádió 17 (Budapest) <i>Lélekhangoló</i> Az Evangelikus Rádiómisszió műsora (radio17.hu) 10.15 / Pax Tv <i>A Baptista központi énekkar</i> <i>és Révész László</i> <i>orgonaművész hangversenye</i> 10.25 / Duna World <i>Magyar történelmi</i> <i>arcképcsarnok</i> Wekerle Sándor 18.05 / Kossuth rádió <i>130 év – 130 dal</i> Népzenei portré Kodály Zoltán születésének évfordulójára 1.03 / Kossuth rádió <i>Éjszakai rádiószínház</i>	5.30 / M1 <i>Hajnali gondolatok</i> „Egymás terhét hordozzátok...” 8.00 / Civil Rádió (Budapest) <i>Lélekhangoló</i> Az Evangelikus Rádiómisszió műsora (civilradio.hu) 9.05 / Bartók rádió <i>Hang-fogó</i> Bach: Singet dem Herrn ein neues Lied – motetta BWV 225 9.20 / M1 <i>Evangelikus magazin</i> 9.45 / M1 <i>Evangelikus ifjúsági műsor</i> 15.05 / Bartók rádió <i>Jubilate Deo</i> Évszázadok egyházi muzsikája 22.20 / Duna World <i>Lélek Boulevard</i> Dr. Zacher Gábor toxikológus

Evangelikus Élet – A Magyarországi Evangelikus Egyház hetilapja

E-mail: evelet@lutheran.hu. • **EvÉlet on-line:** www.evangelikusélet.hu. • **Hirdetésfelvétel:** hirdetes@evelet.hu.
Előfizetés: elofizetes@evelet.hu. • **Szerkesztőség:** 1085 Budapest, Üllői út 24. Tel.: 1/317-1108, 20/824-5519; fax: 1/486-1195.
Szerkesztőségi titkár (előfizetési és hirdetési ügyek referense): Balla Mária (maria.balla@lutheran.hu).
Főszerkesztő: T. Pintér Károly (karoly.pinter@lutheran.hu).
Olvasószerkesztő: Dobsonyi Sándor (sander.dobsonyi@lutheran.hu). **Korrektor:** Fedor Sára (sara.fedor@lutheran.hu).
Tervezőszerkesztő / EvÉlet on-line: Nagy Bence (bence.nagy@gmail.com). **Tördelőszerkesztő:** Károly György Tamás (evelet@kgyt.hu). **Munkatárs:** Kinyik Anita (kinyik.anita@lutheran.hu). **Rovatvezetők:** dr. Ecsedi Zsuzsa – Cantate (ezsu@lutheran.hu), Kendeh K. Péter – Oratio oecumenica (peter.kendeh@lutheran.hu), Vég helyi Antal – A vasárnap ígéje (antal.veghelyi@lutheran.hu). **Szerkesztőbizottság:** Adámi Mária, B. Walkó György, dr. Fabiny Tamás, Horváth-Hegyi Áron, Kendeh K. Péter, Kiss Miklós, Orosz Gábor Viktor, Pröhle Gergely, Radosné Lengyel Anna, T. Pintér Károly.

Kiadja a Luther Kiadó (kiado@lutheran.hu), 1085 Budapest, Üllői út 24. Tel.: 1/317-5478, 1/486-1228, 20/824-5518; fax: 1/486-1229. **Felelős kiadó:** Kendeh K. Péter (peter.kendeh@lutheran.hu). **Nyomdai előállítás:** Konsilo Kft. (1022 Budapest, Tapolcsányi u. 6.). Felelős vezető: Nagy Zoltán. **Árusítja a kiadó. Terjeszti a MediaLOG Zrt. Terjesztési ügyekben reklamáció a MédiaLOG ingyenes telefonszámán: +36-80/106-000 és a Luther Kiadónál. • INDEX 25 211, ISSN 0133-1302.**

Előfizethető közvetlenül a kiadónál vagy postautalványon. Az előfizetési díj belföldön (illetve Románia és Szlovákia területén) negyed évre 3575 Ft, fél évre 7150 Ft, egy évre 14 300 Ft, európai országba egy évre 48 100 Ft (172 euró), egyéb külföldi országba egy évre 56 320 Ft (201 euró). Csak a minden hónap 15-ig beérkező lemondásokat tudjuk az azt követő hónap elsejével regisztrálni, ellenkező esetben még egy hónapig jár az újság. Beküldött kéziratokat nem örzünk meg és nem küldünk vissza. Az adott lapszámba szánt kéziratokat a megelőző hét csütörtökéig kérjük leadni! A hétfő délutáni lapzártakor kizárólag a hét végi eseményekkel összefüggő (és a szerkesztőséggel előzetesen egyeztetett) írásokat tudjuk figyelembe venni. Az e-mailben küldendő kéziratokat az evelet@lutheran.hu, a hirdetéseket a hirdetes@evelet.hu címre várjuk.

